

Metodeappendiks til Unges vej mod ungdomsuddannelse

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Metodeappendiks til Unges vej mod ungdomsuddannelse

1	Indledning	4
<hr/>		
2	Undersøgelsens formål og design	5
2.1	Formålet med undersøgelsen	5
2.2	Design	5
2.3	Ekspertgruppe	7
<hr/>		
3	Kvalitativ dataindsamling	8
3.1	Sampling og rekruttering til kvalitativt panel	8
3.2	Rekrutteringsprocessen	11
3.3	Dataindsamlingen	11
<hr/>		
4	Kvantitativ dataindsamling	14
4.1	Eablering af panel	14
4.2	Dataindsamlingen 2016/2017	17
4.3	Dataindsamlingen 2017/2018	25
4.4	Dataindsamlingen 2018/2019	30
4.5	Dataindsamlingen 2019/2020	37
4.6	Registerdata	45
4.7	Analyse og bearbejdning af data	45
<hr/>		
	Appendiks A – Litteraturliste	47
<hr/>		

1 Indledning

I dette metodeappendiks uddybes formål med og design af Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) forløbsundersøgelse ”Unge veje mod ungdomsuddannelse”. Derudover indgår der en udfoldet beskrivelse af den dataindsamling og analyse, der har fundet sted i undersøgelsesperioden 2016 til 2019, mens de unge gik i 8. og 9. klasse og senere i 10. klasse, på ungdomsuddannelse eller hvor de unge nu befandt sig efter grundskolen.

2 Undersøgelsens formål og design

Overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse er en overgang på flere fronter – både personligt, socialt og fagligt. Men hvordan opleves overgangen fra de unges eget perspektiv? Hvilken udvikling sker der med den enkelte unge fra 8. klasse, til den unge er i gang med en ungdomsuddannelse – eller laver noget helt andet? Og på den baggrund: Hvad er en god overgang, og hvordan kan de professionelle omkring de unge understøtte den?

Det undersøger EVA ved at følge de unge, der gik i 8. klasse i skoleåret 2016/17, frem til 2020.

2.1 Formålet med undersøgelsen

Undersøgelser af unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse – og ikke mindst af, hvordan man understøtter kvalificerede uddannelsesvalg og en høj gennemførelsesgrad på ungdomsuddannelserne – beskæftiger sig ofte med en afgrænset del af de unges overgangsforløb, og ofte er der tale om nedslag i en kompleks proces.

Det overordnede formål med undersøgelsen er på den baggrund at skabe en helhedsorienteret forståelse af, hvad der har betydning for de unges valgproces og overgangen til ungdomsuddannelse, herunder betydningen af de rammer og indsatser, der tilbydes i skoler, uddannelsesinstitutioner og vejledningssystem.

2.2 Design

Valget af ungdomsuddannelse er i høj grad en proces, der udvikler sig i takt med den enkeltes oplevelser af muligheder og betingelser. Processen kan have forskellig varighed, og mange forskellige begivenheder, forudsætninger, erfaringer og refleksioner påvirker hinanden. Det, som for den unge forekommer som det rigtige valg nu, er ikke nødvendigvis det rigtige valg om et år (Hutters, 1998; 2004). Set i dette perspektiv vil processen med at vælge ungdomsuddannelse ikke kunne afdækkes på baggrund af enkelte nedslag. Dette vil blot give et øjebliksbillede af, hvordan de unge opfatter deres valgproces på et bestemt tidspunkt og i en bestemt sammenhæng.

Konkret følger vi derfor den årgang, der gik i 8. klasse i 2016/17 i fire år. Ved at følge de unge over en længere periode får vi en forståelse af, hvordan overgangen opleves fra de unges eget perspektiv, herunder viden om udviklingen i den enkelte unges valgproces – så at sige mens den finder sted.

Vi undersøger bl.a., hvordan familie, venner, faglige samt ikke-faglige kompetencer, skift i de unges personlige forhold, faglig og social trivsel og konkrete skole- og vejledningsindsatser har indflydelse på de unges tanker om fremtiden og deres oplevelse af at skulle træffe valg om uddannelse. Og vi ser efterfølgende på, hvordan dette valg bliver fastholdt eller ændret – og hvorfor. Målet er, at vi gennem en bedre forståelse af processerne, påvirkningerne og samspillet i den samlede overgang kan få et mere kvalificeret udgangspunkt for at tale om og definere ”den gode overgang” og

dermed også mulighed for at drøfte, hvordan de professionelle omkring de unge, ikke mindst lærere og vejledere, kan understøtte den.

Hovedelementerne i undersøgelsen er to paneler af unge – et kvalitativt og et kvantitativt. Designet rummer således mulighed for at analysere de unges valgproces fra flere perspektiver; i bredden via det kvantitative panel og i dybden via det kvalitative.

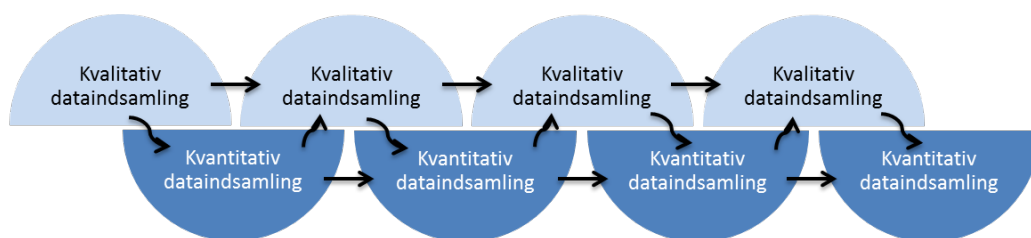
Hvert år gennemføres:

- En spørgeskemaundersøgelse blandt elever, der gik i 8. klasse i 2016/2017, fordelt på 169 skoler i hele landet. Vi inviterer alle 169 skoler til at deltage hvert år, og hver dataindsamlingsrunde kan således indeholde besvarelser både fra elever, der har deltaget før, og elever, der ikke har deltaget før. Det skyldes, at det ikke nødvendigvis er de samme skoler, der har ønsket at deltage i de to dataindsamlingsrunder. I undersøgelsens første år blev spørgeskemaet udsendt til 7.939 elever på 145 skoler, og i undersøgelsens andet år til 7.193 elever på 130 skoler. Efter undersøgelsens andet år har eleverne forladt 9. klasse, og de bliver således kontaktes på anden vis.
- En kvalitativ dataindsamling blandt panelet af 60 unge, hvor den primære datakilde er semi-strukturerede interviews, som suppleres med kortere opfølgninger via telefon og sms. Som i det kvantitative panel er det også her de samme unge, der kontaktes hvert år.

Kombinationen af de forskellige datakilder kan bidrage til at opnå en mere helhedsorienteret forståelse af elevernes overgang og af de faktorer, som påvirker den. Dataindsamlingerne skal betragtes som dynamiske, således at hver dataindsamling kan justeres på baggrund af viden fra de foregående.

FIGUR 2.1

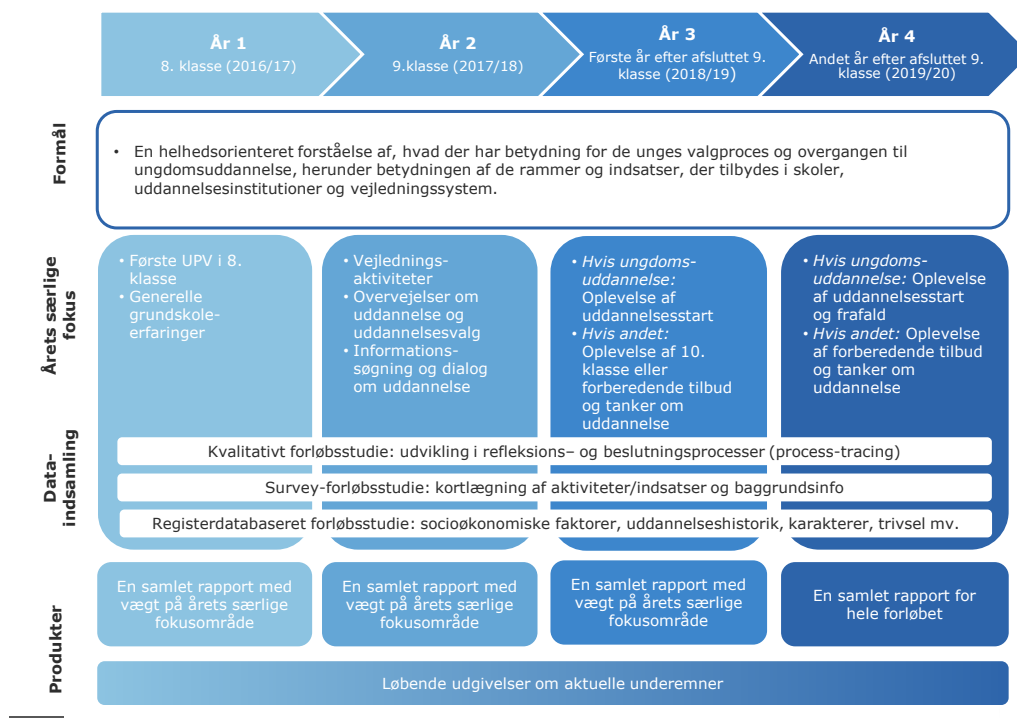
Illustration af samspil mellem forskellige datakilder i undersøgelsen

Undersøgelsens samlede forløb, fokus og metoder er illustreret i nedenstående figur. I de følgende kapitler gennemgås de metodiske elementer i undersøgelsen.

FIGUR 2.2

Illustration af undersøgelsens samlede forløb, herunder oprindeligt planlagte fokusområder, dataindsamlingsmetoder og produkter

2.3 Ekspertgruppe

Undersøgelsen følges af en ekspertgruppe bestående af lektor Mette Pless, seniorforsker Jens Peter Thomsen og leder af UU Lillebælt og næstformand i UU Danmark Anders Ladegaard. Ekspertene bidrager til løbende kvalificering af dataindsamlingsværktøjer, analyser og afrapporteringer i projektet.

3 Kvalitativ dataindsamling

Den kvalitative dataindsamling har til formål at skabe indsigt i, hvordan og hvorfor indsatser og faktorer påvirker de unges overgang, herunder deres refleksioner, overvejelser, oplevelser, afklaring og valg.

Dataindsamlingen består af et årligt dybdeinterview med hver af de udvalgte unge suppleret med opfølgninger på telefon og sms mellem interviewene.

Helt overordnet består det kvalitative panel af 60 unge, rekrutteret fra 10 forskellige skoler, der er uafhængige af det kvantitative panel.

3.1 Sampling og rekruttering til kvalitativt panel

Da de samme unge skal følges alle fire år, har rekrutteringen det første år særdeles stor betydning for undersøgelsens samlede kvalitet. Sampling og rekruttering har derfor været vægtet højt, og der blev lagt vægt på at skabe et ejerskab blandt paneldeltagerne for at øge chancerne for at fastholde en høj grad af deltagelse gennem hele undersøgelsen.

Da det er målet at følge forskellige typer overgange – både unge, der går den lige vej fra grundskole til ungdomsuddannelse, og unge, der fx går i 10. klasse, på efterskole eller i forberedende tilbud, samt unge, der søger gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser – har det været vigtigt at arbejde med et stor sample. Med i denne overvejelse hører, at der uvægerligt vil være et vist frafald i panelet over tid. I undersøgelsens første år er der derfor rekrutteret og gennemført interviews med 60 unge fra 10 forskellige folkeskoler.

I samplingen er der taget udgangspunkt i hovedpopulationen folkeskoler med 8. klasse. Set ift. rekruttering af individuelle unge havde denne tilgang den fordel, at lærerne på skolerne kunne hjælpe os med at rekruttere særlige grupper af unge, fx unge som forventedes at blive vurderet ikke-uddannelsesparate.

I samplingen af det kvalitative panel er frie grundskoler udeladt, da denne forskel i skoletyper ikke er et særligt fokusområde i undersøgelsen. Vi har endvidere afgrænset os til folkeskoler, som har minimum 15 elever i 8. klasse. Grænsen på 15 elever er valgt, så det er muligt at udvælge elever på skolerne, som adskiller sig på de relevante kriterier, samt sikre, at der er nok elever, der ønsker at deltage. Vi har også afgrænset os fra skoler, som har en andel af indvandrere og efterkommere på mere end 33 %. Vi sikrer os dog, at der indgår skoler med en relativt høj andel tosprogede, så det er muligt at rekruttere tilstrækkeligt med tosprogede unge til undersøgelsen (se udvælgelseskriterier).

3.1.1 Udvælgelseskriterier for skoler

Der er udvalgt ti folkeskoler. Udvælgelsen skal sikre, at det er muligt at opnå en spredning i elevkarakteristika blandt de informanter, der indgår i panelet. Dette sikres ved at udvælge skoler med afsæt i to primære kriterier: forældres uddannelse og overgang til ungdomsuddannelse.

Forældres uddannelse er baseret på skolens andel af elever fra uddannelsesfremmede hjem (hvor begge forældre har grundskole som højeste fuldførte uddannelse). Der er dannet tre kategorier ud fra dette kriterium:

1. Høj andel elever fra uddannelsesfremmede hjem (over 10 %)
2. Mellemstor andel elever fra uddannelsesfremmede hjem (mellem 5 og 10 %)
3. Lav andel elever fra uddannelsesfremmede hjem (under 5 %).

Overgang til ungdomsuddannelse: Overgangsfrekvensen måler overgangen fra 9. klasse til ungdomsuddannelse inden for tre måneder. Den måler således, hvor stor en andel unge, der går den lige vej. Der er dannet tre kategorier ud fra dette kriterium:

1. Høj overgangsfrekvens (over 50 %)
2. Mellem overgangsfrekvens (mellem 35 og 50 %)
3. Lav overgangsfrekvens (under 35 %).

Samplingen giver følgende matrice.

TABEL 3.1

Grundlag for udvælgelse af skoler til at indgå i det kvalitative panel

Overgang til ungdomsuddannelse	Høj andel fra uddannelsesfremmede hjem	Mellem andel fra uddannelsesfremmede hjem	Lav andel fra uddannelsesfremmede hjem
Høj overgangsfrekvens	1 skole	1 skole	1 skole
Mellem overgangsfrekvens	1 skole	1 skole	1 skole
Lav overgangsfrekvens	1 skole	1 skole	1 skole

I samplingen vægtes yderligere tre kriterier: andelen af tosprogede elever, skolestørrelsen/antal spor og byens størrelse. I samplingen betyder det, at der skulle udvælges:

- 2-3 skoler med en tosprogs-profil. Det defineres af PISA-programmet som skoler i etnisk midtergruppe, dvs. 10-33 % tosprogede elever på skolen.¹ Ca. 25-30 % af skolerne i populationen falder i den kategori.

¹ PISA Etnisk 2015. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/folke/pdf17/maj/170518-pisa-etnisk-2015.pdf?la=da>.

- 2-3 små skoler. Vi definerer små skoler som skoler med under 250 elever. 43 % af skolerne i populationen falder inden for denne definition. Vi kombinerer denne inddeling med et krav om, at der max må være et spor (max 30 elever) på skolens 8. årgang.
- 2-3 skoler fra store byer, defineret som Aarhus, Odense, Aalborg og København. Skolerne skal befinde sig centralt i de store byer.

De 10 skoler er udvalgt på denne baggrund gennem et sample på 50 skoler trukket fra en bruttopopulation på 739 skoler, som lever op til de kriterier, der er gennemgået. Skolerne er så vidt muligt trukket tilfældigt inden for de enkelte subgrupper. Der er dog foretaget manuel substituering i de tilfælde, hvor vi har udtrukket en skole, hvor EVA har gennemført omfattende dataindsamling i tidligere projekter.

3.1.2 Udvalgelseskriterier på individniveau

Sampling og rekruttering skal sikre, at den samlede informantgruppe i sidste ende vil repræsentere forskellige valgprocesser, herunder at følgende grupper er repræsenteret:

- Unge, der vurderes ikke-uddannelsesparate i 8. klasse (ca. en fjerdedel af en årgang)
- Unge, der vælger en erhvervsuddannelse (ca. en femtedel af en årgang)
- Unge, der ikke påbegynder ungdomsuddannelse direkte efter 9. klasse (ca. halvdelen, heraf langt de fleste i 10. klasse).

På den baggrund er der udvalgt fire kriterier, som kan sikre størst mulig variation på de unges forløb og dermed på besvarelsen af de overordnede undersøgelsesspørgsmål. Kriterierne er:

- Forældres uddannelse: Forældres uddannelse har statistisk set stor betydning for, om de unge påbegynder og gennemfører en uddannelse, samt hvilken uddannelse de vælger.
- Uddannelsesparathed: Uddannelsesparathedsvurderingen har indflydelse på den vejledningsmæssige indsats i udskolingen og vil alt andet lige påvirke de unges oplevelse af valgprocessen.
- Køn: Drengene har større sandsynlighed for at tage en erhvervsuddannelse end piger, ligesom de også har større sandsynlighed for ikke at gennemføre en ungdomsuddannelse.
- Etnicitet: Unge – særligt drenge – med anden etnisk herkomst end dansk har større sandsynlighed for ikke at gennemføre en ungdomsuddannelse. Unge med anden etnisk herkomst end dansk kan desuden stå over for andre identitets- og valgprocesser end deres jævnaldrende etnisk danske kammerater, fordi deres familiebaggrund kan være præget af andre kulturelle normer.

På hver af de ti skoler er derfor rekrutteret i alt seks elever, hvoraf der er:

- En ligelig fordeling af køn.
- En spredning på forældres uddannelsesbaggrunde, herunder ca. to elever, hvor forældrenes højeste uddannelse er grundskolen.
- Ca. to elever, der ifølge læreren forventes at blive vurderet ikke-uddannelsesparate i 8. klasse.

På tværs af skolerne er desuden udvalgt 10 elever med ikke-vestlig baggrund (indvandrere eller efterkommer).

3.2 Rekrutteringsprocessen

Den konkrete rekrutteringsproces er foregået i samarbejde med konsulentfirmaet Epinion efter følgende plan:

1. Der blev udvalgt 50 skoler på baggrund af kriterierne på skoleniveau (se ovenfor).
2. EVA udsendte informations- og opfordringsbrev pr. mail til skolelederne på de pågældende skoler.
3. Epinion rekrutterede på den baggrund 10 skoler, der opfyldte kriterierne på skoleniveau.
4. EVA kontaktede efterfølgende de rekrutterede skoler og rekrutterede i samarbejde med en lærer, udpeget af skolelederen, seks elever. Eleverne fik information om projektet med hjem til forældrene, som kunne sige nej til deres barns deltagelse. Eleverne blev udvalgt på baggrund af ovenstående kriterier på individniveau. Da det ikke kan forventes, at lærerne kender alle forældres nøjagtige uddannelsesbaggrund, blev de bedt om at udvælge eleverne således:
 - De seks elever skal være ligeligt fordelt på forældre med uddannelse på hhv. lavt, mellem og højt niveau.
 - Blandt de seks elever skal der være to, som forventes at blive vurderet ikke-uddannelsesparate i 8. klasse.
 - Blandt de seks elever skal der være nogenlunde lige mange drenge og piger.

Epinion rekrutterede skolerne i uge 26, 2016, efter at EVA havde udsendt et informationsbrev til skolelederne. De rekrutterede skoler fordeler sig som vist i nedenstående matrice.

TABEL 3.2

Overblik over skoletyper, udvalgt til at indgå i det kvalitative panel

Overgang til ungdomsuddannelse	Høj andel fra uddannelsesfremmede hjem	Mellem andel fra uddannelsesfremmede hjem	Lav andel fra uddannelsesfremmede hjem
Høj overgangsfrekvens	1 skole	1 skole (tosprog)	1 skole (tosprog/storby)
Mellem overgangsfrekvens	1 skole (lille)	1 skole (lille) 1 skole (storby)	1 skole
Lav overgangsfrekvens	1 skole	1 skole	1 skole (tosprog)

3.3 Dataindsamlingen

3.3.1 Gennemførelse af interviews

Der er gennemført fem interviewrunder:

- Første interview i efteråret 2016
- Andet interview i efteråret 2017
- Tredje interview i foråret 2018
- Fjerde interview i foråret 2019

- Femte interview i foråret 2020.

Der blev i hver runde gennemført et semistruktureret interview pr. deltager i det kvalitative panel. Hvert interview var af ca. en times varighed. Interviewene er gennemført af en EVA-konsulent, og i enkelte tilfælde en erfaren EVA-juniorkonsulent, og er dokumenteret ved lydoptagelse og referat. Interviewene er efterfølgende transskriberet af juniorkonsulenter.

Formålet med interviewene var at give indsigt i, hvordan og hvorfor indsatser og faktorer påvirker de unges overgang, herunder deres refleksioner, overvejelser, oplevelser, afklaring og valg. Der er foretaget dybdeinterview, der søger at forstå den unges perspektiv og meningsdannelse i forhold til uddannelsesvalget i sin fulde kontekst, herunder også dets betydning i den unges samlede liv.

Interviewene bygger videre på hinanden, så de forskellige runder komplementerer og informerer hinanden, så der over tid tegnes et detaljeret billede af overgangen set fra de unges perspektiv. I det omfang det har været muligt, har den samme EVA-konsulent interviewet den samme informant gennem hele forløbet. Dette med henblik på at opbygge en tillidsfuld relation med informanten over tid, at fastholde kontakten med informanten samt bygge videre på forrige interview.

I efteråret 2017 var der et særligt fokus på vejledning, refleksion og information i forhold til uddannelsesvalget. I foråret 2018 blev der stillet skarpt på de unges valg i tiden, hvor valget skulle træffes, herunder hvilket valg de unge var endt med at træffe, hvorfor de havde valgt, som de havde gjort, og hvordan de havde oplevet valgprocessen. Dertil kom også overvejelser om fremtiden i forlængelse af uddannelsesvalget.

De interview, der blev gennemført i foråret 2019, var tilpasset således, at de tog afsæt i det, den pågældende unge lavede efter 9. klasse:

- 10. klasse
- Gymnasium
- Erhvervsuddannelse
- Andet, herunder arbejde eller forberedende tilbud

Interviewene med unge på erhvervsskoler og gymnasiale uddannelser stillede skarpt på de unges oplevelse af skiftet fra grundskole til ungdomsuddannelse, samt på de unges oplevelse af at starte på en ungdomsuddannelse, herunder det faglige og sociale udbytte. Interviewene med unge i 10. klasse havde fokus på de unges oplevelse og udbyttet af 10. klasse samt hvilke forhold der spillede en rolle i forbindelse med deres valgproces og valg af en ungdomsuddannelse.

I foråret 2020 er der udelukkende gennemført interview med de unge, der året forinden gik i 10. klasse eller lavede noget andet, fx arbejdede eller gik i et forberedende tilbud. Interviewene var ligesom i 2019 tilpasset de unges beskæftigelse og fulgte samme interviewguides.

3.3.2 Kollaborativ etnografi

De kvalitative interviews er suppleret med billeder, de unge selv har taget i perioderne mellem interviewene i 2016 og 2017. Billederne blev primært brugt i interviewet i efteråret 2017. Her blev de brugt som indgang til at spørge ind til begivenheder i tiden mellem interviewene. Billederne giver dermed indblik i, hvad der rører sig i de unges liv i perioder, hvor vi ikke har mulighed for at interviewe dem, og kan samtidig hjælpe de unge til at huske, hvad der er sket siden sidst. Denne supplerende dataindsamling har samtidig til formål at fastholde de unge i undersøgelsesforløbet (og

dermed mindske frafaldet) ved at styrke deres tilknytning til projektet i den første periode mellem interviewene.

3.3.3 Visuelle hjælpemidler

Det første interview (efterår 2016) blev indledt ved, at der blev udfyldt et præsentationsark. Udfyldelsen af informationsarket skabte et visuelt ankerpunkt for den unge i interviewet, samtidig med, at det dannede en naturlig baggrund for de efterfølgende uddybninger af temaer i interviewet. Ved fjerde interviewrunde (forår 2019) tegnede intervieweren den unges forløb på en visuel tidslinje, mens den unge i kronologisk rækkefølge fortalte om uddannelsesaktiviteter, skift, overvejelser og beslutninger. Anvendelsen af den visuelle tidslinje bidrog til at skabe et overblik over de unges valgproces. Samtidig understøttede den de unges hukommelse og genkaldelse af situationer under interviewene.

3.3.4 Analyse af interviewdata

De kvalitative interviews er blevet renskrevet i tekstnære referater og analyseret systematisk i et såkaldt *framework* (tematisk aksekodning). I frameworket er samtlige interviews kodet og meningskondenseret i temaer. Det gør det muligt at læse på tværs af informanter og temaer, dvs. enten fokusere på, hvad den enkelte unge siger om et eller flere temaer, eller fokusere på, hvad alle informanter siger om ét udvalgt tema. Analysen af samtlige temaer i frameworket har givet mulighed for at svare på, hvad variationen i data siger om de unges valgproces. I afrapportering af undersøgelsen anvendes citater til at illustrere pointer fra analysen.

Den tematiske aksekodning er foretaget i QSR Nvivo 11-softwaren.

3.3.5 Frafald i det kvalitative panel

Mellem projektets første runde (2016) og anden/tredje runde (2017/2018) skete der et mindre frafald. Ud over individuelle grunde var den væsentligste årsag til dette, at en hel skole valgte ikke længere at deltage i undersøgelsen². Samlet set betød det, at det kvalitative panel i 9. klasse bestod af henholdsvis 46 (efterår 2017) og 44 unge (forår 2018). I den fjerde interviewrunde (forår 2019) bestod det kvalitative panel af 42 unge, svarende til et frafald på 18 unge i forhold til de oprindelige 60 paneldeltagere.

I fjerde interviewrunde er der suppleret med interviews med fem unge, der gik i ordinær 10. klasse i foråret 2019. Disse unge er identificeret i undersøgelsens kvantitative panel. Desuden er der foretaget interviews med yderligere 20 unge, der har erfaringer med optagelsesprocessen til de gymnasiale uddannelser efter de nye adgangskrav til de gymnasiale uddannelser trådte i kraft i sommeren 2019. Disse unge er ligeledes identificeret i undersøgelsens kvantitative panel.

I femte interviewrunde er der foretaget interviews med de 20 paneldeltagere, der året forinden gik i 10. klasse, i et forberedende tilbud eller arbejdede. Der er desuden suppleret med interview med seks unge, der gik på en erhvervsuddannelse i foråret 2020. Disse unge er identificeret i undersøgelsens kvantitative panel.

2 Det lykkedes dog at interviewe to elever fra den frameldte skole.

4 Kvantitativ dataindsamling

De kvantitative data består af et panel, hvor der indsamles surveydata årligt. Disse spørgeskema-data kobles med relevante registerdata på individ- og skoleniveau.

Den kvantitative dataindsamling har til formål at tilvejebringe et datagrundlag, der gør det muligt at kortlægge og beskrive, hvad der sker i de unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse, herunder hvilke overgangsrelaterede aktiviteter de indgår i, de unges kognitive og non-kognitive udvikling og skift i social og personlig kontekst. Det omfattende datagrundlag gør det også muligt at undersøge samspillet mellem forskellige faktorer af betydning for de unges overgang.

4.1 Etablering af panel

Undersøgelsens population er elever på folkeskoler og frie grundskoler med udskoling. Udskoling betyder, at skolerne har elever på 7.-9. klassetrin. Vi har valgt at inkludere elever fra frie grundskoler for at sikre størst mulig bredde i forhold til at kunne beskrive forskellige typer af valgprocesser og forskellige elevgrupper.

De skoler, som deltager i den kvalitative del af undersøgelsen, er ekskluderet fra den kvantitative stikprøve. Det skyldes, at de to typer af dataindsamling har fundet sted på forskellige tidspunkter, og at populationen og udvælgelseskriterier for den kvantitative dataindsamling ikke var endeligt fastlagt på tidspunktet for rekruttering til den kvalitative dataindsamling. Det har i den forbindelse også været et hensyn at belaste skolerne mindst muligt.

Da et af de primære mål med panelet er at kunne gennemføre analyser, der kan sige noget om overgangsforløbet for delgrupper, som fx de ca. 20 % unge, som vælger en EUD, eller de ca. 25 % unge, som vurderes ikke-uddannelsesparate i 8. klasse, efterstræbes det, at mindst 2.000 unge besvarer spørgeskemaundersøgelsen i panelets fjerde og sidste år. Det forudsætter et ganske stort sample i undersøgelsens første år.

Panelet blev etableret således, at de skoler, der blev rekrutteret i første runde, også bliver kontak- tet i undersøgelsen andet år.

4.1.1 Samplingsstrategi

Stikprøvedesignet er et stratificeret klyngedesign, hvor udtrækningen af stikprøven fandt sted på skoleniveau. Herefter blev 8. classes elever på de udtrukne skoler inviteret til at deltage i undersøgelsen.

Samplingen blev gennemført af Epinion ved hjælp af en latent klasseanalysemodel, hvor i alt fire skoletyper – også kaldet ”segmenter” – blev identificeret på baggrund af en række elevkarakteristika. Følgende indikatorer indgik i segmentanalysen:³

- Karaktergennemsnit i bundne prøvefag
- Andel overgang til ungdomsuddannelse (tre måneder efter)
- Etnicitet (andel udenlandsk herkomst)
- Forældres uddannelse (gennemsnitlig andel elever fra uddannelsesfremmede hjem)
- Gennemsnitligt fravær.

De fire skoletyper, der blev identificeret, var karakteriseret ved følgende:

- Segment 1: Gennemsnitlige danske skoler, på nær overgangsfrekvens, hvor de ligger marginalt lavere end gennemsnittet.
- Segment 2: Ressourcestærke skoler. Lav andel fra uddannelsesfremmede hjem, højt karaktergennemsnit og høj overgangsfrekvens.
- Segment 3: Ressourcesvage skoler. Lav overgangsfrekvens til ungdomsuddannelser, lav andel udenlandsk herkomst og lavt karaktergennemsnit.
- Segment 4: Ressourcesvage skoler med indvandrerprofil. Lavt karaktergennemsnit, høj andel med udenlandsk herkomst og høj andel fra uddannelsesfremmede hjem.

Disse fire skoletyper udgjorde et ”sampling frame”, således at skoler blev tilfældigt udtrukket, så antallet af skoler fra hvert segment afspejlede segmentets andel af den samlede population. Denne tilgang gør det muligt inddrage et større antal variable til skoleudvælgelsen, end en traditionel metode tillader. Efterfølgende blev det testet, om de deltagende skoler er repræsentative med hensyn til hver af de variable, som indgår i latent klasseanalysen samt andre relevante variable. Samlet set fandt vi ingen afvigelser mellem de deltagende skoler og skolerne i stikprøven.

Frie grundskoler blev udvalgt på baggrund af en mere simpel metode, da der ikke findes de samme data for frie grundskoler, som der gør for folkeskoler. Her indgik to variable i segmenteringsanalysen: Andel udenlandsk herkomst samt forældres uddannelsesniveau i form af ”andel elever fra uddannelsesfremmede hjem”.⁴ På baggrund af denne analyse fremkom fire skoletyper, hvor den første gruppe er væsentligt større end de andre:

- Skoler med stærkt elevgrundlag og lav andel udenlandsk herkomst
- Skoler med stærkt elevgrundlag og høj andel udenlandsk herkomst
- Skoler med svagt elevgrundlag og lav andel udenlandsk herkomst
- Skoler med svagt elevgrundlag og høj andel udenlandsk herkomst.

3 Variablen skolestørrelse blev også forsøgt anvendt, men den bidrager ikke til segmenteringen, så den er udeladt.

4 Høj/lav andel udenlandsk herkomst skiller ved 10 %, og skolen bliver defineret som havende et svagt elevgrundlag, hvis 5 % eller flere af eleverne kommer fra uddannelsesfremmede hjem (begge forældre har grundskole som højest fuldførte uddannelse).

4.1.2 Rekrutteringsprocessen

EVA udsendte et informationsbrev til skolelederne på de udvalgte skoler. Derefter tog Epinion telefonisk kontakt til skolelederen og søgte at indhente vedkommendes accept af deltagelse samt oplysninger på en lærer, som kunne fungere som kontaktperson i forhold til gennemførelsen af dataindsamlingen blandt alle klasser på skolen. Efterfølgende blev der udsendt informationsmateriale til skolelederen om undersøgelsen og processen for dataindsamling.

I rekrutteringen blev brutto-stikprøven udtrukket med henblik på at sikre en repræsentativ deltagelse af skolerne i de enkelte segmenter. Derfor blev skolerne udtrukket simpelt tilfældigt inden for hvert segment. Der blev i rekrutteringen opstillet kvoter for hvert segment, og i forbindelse med behov for udvidelse af stikprøven blev den supplerende stikprøve sammensat ud fra allerede opnåede svarprocenter i de enkelte segmenter for at tilstræbe repræsentativitet i skoleudvælgelsen.

4.1.3 De rekrutterede skoler

I alt blev 169 skoler rekrutteret til at deltage i undersøgelsen. Heraf var 45 skoler frie grundskoler. Af de 169 skoler var der i undersøgelsens første dataindsamlingsrunde (2016/2017) 166 skoler, der endte med at godkende UNI-login-aftalen. Dermed blev 166 skoler inviteret til at deltage i første dataindsamlingsrunde. I anden dataindsamlingsrunde (2017/2018) var der 160 skoler ud af de 169, der underskrev UNI-login-aftalen. Dermed blev 160 skoler inviteret til at deltage i anden dataindsamlingsrunde. Fordelingen af skoler i første dataindsamlingsrunde i forhold til de otte segmenter er præsenteret nedenfor. Først folkeskoler (segment 1-4) og derefter frie grundskoler (segment 5-8).

TABEL 4.1

Overblik over fordeling af rekrutterede skoler inden for otte skoletype-segmenter, der udgjorde grundlag for stikprøveudtræk

	Antal deltagende skoler	Andel deltagende skoler	Andel i bruttosamplet
1	42	25 %	23 %
2	42	25 %	23 %
3	26	16 %	16 %
4	11	7 %	9 %
5	6	4 %	3 %
6	2	1 %	3 %
7	35	21 %	20 %
8	2	1 %	3 %
I alt	166	100 %	100 %

Tabellen herunder viser repræsentativitetsanalysen, hvor vi sammenligner de deltagende skoler med dem, som ikke deltager i undersøgelsen. De marginale afvigelser, som fremgår af tabellen, er alle insignifikante, hvilket viser, at rekrutteringen har medvirket til at sikre undersøgelsens repræsentativitet.

TABEL 4.2

Resultater fra repræsentativitetsanalyse, der sammenligner deltagende skoler med øvrige skoler mht. centrale elevkarakteristika

Rækkenavn	Karaktergennemsnit i bundne prøvfag	Andel overgang til ungdomsuddannelse (tre måneder efter)	Etnicitet (andel udenlandsk herkomst)	Forældres uddannelse (gennemsnitligt andel elever fra uddannelsesfremmede hjem)	Gennemsnitligt fravær
Ikke deltagere	7,1	45,0 %	11,7 %	6,9 %	5,5 %
Deltagere	7,2	43,4 %	9,5 %	6,5 %	5,4 %
Alle skoler	7,1	44,8 %	11,4 %	6,9 %	5,5 %

4.2 Dataindsamlingen 2016/2017

4.2.1 Udvikling af spørgeskema

Undersøgelsens første spørgeskema blev udarbejdet af EVA's projektgruppe i perioden november 2016 til februar 2017.

Udviklingen af spørgeskemaet tog udgangspunkt i viden fra et indledende litteraturstudie og i interviewdata fra den kvalitative del af undersøgelsen. Desuden blev en 9. klasse inddraget i udviklingen af spørgeskemaet i en workshop i november 2016. Formålet med workshoppen var at få en dialog med målgruppen om, hvad der har betydning for de unge i forbindelse med uddannelsesvalget, herunder hvilke emner der var vigtige at få belyst, samt hvordan spørgsmålene konkret skulle formuleres. Endelig blev spørgeskemaet kvalificeret af Mette Pless fra projektets ekspertgruppe.

Spørgeskemaet består af en række spørgsmål, der stilles i hver dataindsamlingsrunde, og en række spørgsmål, som vil variere fra runde til runde. I den første runde af dataindsamlingen har der været fokus på elevernes baggrund og oplevelse af uddannelsesvalget og selve valgprocessen.

Svarkategorierne til spørgsmålene var hovedsageligt lukkede, men med mulighed for, at respondenterne nogle steder kunne afkrydse flere svarmuligheder. Flere steder kunne respondenterne skrive uddybende kommentarer eller notere, hvis respondenterne oplevede, at der manglede en svarkategori, og enkelte steder blev der stillet decideret åbne spørgsmål.

Spørgeskemaspørgsmål, skalaer og registerdata, som indgår i undersøgelsen, skal samlet set, over fire år, gøre os i stand til at inddrage følgende i undersøgelsens analyser:

Faktorer knyttet til unges overgang og valgproces

- Elevernes baggrund
- Overgangsrelaterede aktiviteter, herunder vejledning
- Trivsel
- Non-kognitive kompetencer (personlige og sociale kompetencer)
- Kognitive kompetencer (faglige kompetencer)

- Karrierekompetencer (viden om uddannelse og viden om sig selv)
- Identitetsmæssige og sociale hændelser og pejlinger
- Uddannelsesforventninger, samt uddannelses- og jobplaner.

Outcomemål på kort sigt

- Uddannelsesforventninger og afklaring
- Uddannelsesplaner
- Oplevelse af valgprocessen
- Uddannelsesparathed (UPV).

Outcomemål på lang sigt

- Valg/ikke-valg af ungdomsuddannelse.
- Frafald/fastholdelse efter et års ungdomsuddannelse.
- Valg af ungdomsuddannelse.

4.2.2 Skalaer for non-kognitive kompetencer

I spørgeskemaet indgår en række skalaer, der har til formål at måle elevernes non-kognitive kompetencer. Non-kognitive kompetencer handler om personlige formbare egenskaber, som ikke kan kobles direkte til faglighed, men som synes at have en væsentlig betydning i forhold til, hvordan unge går til løsningen af forskellige faglige opgaver samt valgprocesser. I alt fem non-kognitive kompetencer adresseres i spørgeskemaet: "Faglig selvtillid", "Indre motivation", "Ydre motivation", "Vedholdenhed" og "Samarbejdsevne". Hver af de non-kognitive kompetencer måles ved hjælp af en skala, som består af række forskellige spørgsmål. Skalaerne, der måler "Faglig selvtillid", "Indre motivation", "Vedholdenhed" og "Samarbejdsevne", er udlånt til EVA af NordicMetrics Aps, hvor de indgår i værktøjet "Udvikling i Livsfærdigheder".⁵

Faglig selvtillid skal forstås som de unges tiltro til egen evne til at lære og mestre nye udfordringer og opgaver. Indre motivation handler om at blive motiveret af ting, der ikke kommer udefra, såsom interesse eller glæde ved udfordrende aktiviteter, mens vedholdenhed handler om at kunne lægge en indsats kontinuerligt over længere tid uden at miste fokus, også selvom der opstår modgang. Endelig handler samarbejdsevne om ens indstilling til samarbejde, og hvorvidt man har tillid i en samarbejdssituation og søger at få samarbejdet til at fungere. Følgende spørgsmål indgår i skalaerne udlånt af NordicMetrics (skalaerne består af udsagn, hvor respondenterne angiver, hvor enige eller uenige de er på en skala fra 1-5):

⁵ Skalaerne er udviklet af NordicMetrics Aps, som har de fulde rettigheder til skalaerne. EVA har udelukkende brugsrettigheder til skalaerne og ret til at offentliggøre skalaerne i forbindelse med projektet "Unges vej til uddannelse" og alle dataindsamlingsrunder af Ungepanelet (projektets kvantitative datagrundlag). Enhver anvendelse og offentliggørelse skal ske med klar reference til NordicMetrics Aps. EVA har ikke ret til at videreudvikle eller ændre på skalaerne. Brug af skalaerne af tredjepart skal ske efter aftale med NordicMetrics Aps.

Faglig selvtillid

- Jeg tror, at jeg vil klare mig rigtigt godt i skolen
- Jeg er sikker på, at jeg kan forstå selv de sværeste ting i fagene
- Jeg er sikker på, at jeg kan lære det, jeg bliver undervist i
- Jeg tror, at jeg vil få et rigtigt godt resultat i test og prøver
- Jeg er sikker på, at jeg vil klare mig godt i opgaverne i skolen
- Jeg er sikker på, at jeg kan få en bedre karakterer/evaluering end de fleste andre elever.

Indre motivation

- Jeg kan godt lide udfordrende aktiviteter, så jeg kan lære nye ting
- Jeg kan godt lide aktiviteter, der gør mig nysgerrig, også selvom om det er svært
- Jeg kan godt lide aktiviteter, jeg lærer meget ved
- De mest tilfredsstillende aktiviteter er dem, som jeg udvikler mig mest ved
- Jeg kan bedst lide aktiviteter, som jeg lærer af, også selv om de ikke giver en god karakter/evaluering
- Jeg kan bedst lide meget svære opgaver, så jeg kan lære rigtigt meget.

Vedholdenhed

- Jeg har nået mål, der krævede lang tids indsats
- Når jeg begynder på noget, gør jeg det færdigt
- Jeg bliver ved med at arbejde med problemerne, selvom det ikke lykkedes i første forsøg
- Jeg har trodsset modgang for at løse vigtige opgaver
- Tilbageslag og modgang får mig ikke til at tabe modet
- Jeg bliver ved med at kæmpe, også selv om jeg er på vej til at tabe.

Samarbejdsevne

- Jeg er altid åben og ærlig over for andre
- Jeg er en, der hjælper og støtter andre
- Jeg er en, der er med til at skabe tillid blandt dem, jeg samarbejder med
- Jeg er altid med til at skabe enighed og gode løsninger for gruppen
- Jeg har respekt for og tillid til andre.

Skalaerne er afprøvet af NordicMetrics og valideret i denne undersøgelses data med tilfredsstillende resultater, bl.a. viste alle fire skalaer Cronbachs alpha niveauer mellem 0,86 og 0,91 og PSI scores mellem 0,78 og 0,89.

Foruden skalaerne fra NordicMetrics indgik der også en skala for ydre motivation. Ydre motivation handler om, hvorvidt man bliver motiveret af eksterne faktorer, såsom at vise sine evner for andre og få bedre karakterer end sine kammerater. Skalaen er baseret på EVA's egen oversættelse af McCord, R. & Matusovich, H., "Developing an Instrument to Measure Motivation, Learning Strategies and Conceptual Change", 2013. Følgende spørgsmål indgår i skalaen (skalaen består af udsagn, hvor respondenterne angiver, hvor enige eller uenige de er på en skala fra 1-5):

Ydre motivation

- Det betyder meget for mig at få gode karakterer
- Hvis jeg kan, vil jeg gerne have bedre karakterer end de fleste af mine klassekammerater
- Jeg vil gerne klare mig godt i skolen, fordi det er vigtigt for mig at vise mine evner over for min familie, venner eller andre.

I analyserne er de fem skalaer, der måler non-kognitive kompetencer, opgjort som kvartiler, således at de respondenter, hvis samlede score ligger i den øverste fjerdedel af skalaen, har fået værdien 1, mens de respondenter, hvis score ligger i den næst øverste fjerdedel, har fået værdien 2 og så fremdeles.

4.2.3 Operationalisering af karrierekompetencer

I spørgeskemaet indgår også en række spørgsmål, der har til formål at måle elevernes karrierekompetencer.

Karrierekompetencer kan defineres som "elevernes håndtering af og forståelse for deres forløb og overgange i uddannelsessystemet ved hjælp af viden om dem selv, fag, uddannelser, arbejdsmarked og samfundet" (Katznelson & Lundby, 2015; Thomsen, 2014). Med karrierekompetencebegrebet betones altså både tilegnelsen af konkret viden om samfund, uddannelser og arbejdsmarked og udviklingen af evnen til at tage hånd om eget uddannelses- og arbejdsliv, herunder evnen til at håndtere usikkerhed og være i stand til at træffe valg. Karrierekompetence er dermed et komplekst begreb, som vanskeligt lader sig indfange i en spørgeskemaundersøgelse – operationaliseringen i konkrete spørgsmål betyder uvægerligt, at begrebet forsimples. Med dette grundlæggende forbehold for øje har vi valgt med udgangspunkt i litteraturen at forsøge at formulere nogle spørgsmål, der omhandler karrierekompetencer. Spørgsmålene er formuleret som en række udsagn, som de unge i spørgeskemaundersøgelsen kan erklære sig enige eller uenige i:

Viden om mig selv

- Jeg ved, hvad jeg interesserer mig for
- Jeg tænker over, hvad der er vigtigt for mig i livet
- Jeg ved, hvad jeg er god til
- Jeg ved, hvad jeg ikke er så god til
- Jeg ved, hvilke slags uddannelser der kunne passe til mig.

Viden om uddannelse

- Jeg har overblik over de forskellige typer af ungdomsuddannelser, der findes

- Jeg ved, hvad det kræver at komme ind på en ungdomsuddannelse
- Jeg kender til mange forskellige typer af videregående uddannelser.

Viden om arbejdsmarked

- Jeg kender til mange forskellige typer af jobs
- Jeg ved, hvilken slags uddannelse man skal have for at kunne få forskellige typer af arbejde (fx hvordan man bliver advokat, tømrer eller ejendomsmægler).

Proaktiv adfærd

- Jeg taler med forskellige mennesker om deres uddannelser og arbejde
- Jeg læser på internettet eller andre steder for at få mere viden om forskellige uddannelser.

Ved at anvende den statistiske metode faktoranalyse kan vi undersøge, om de udsagn, der omhandler karrierekompetencer, måler det samme begreb, eller om der empirisk set er flere dimensioner under begrebet. Analysen udpegede to mulige indeks:

- Viden om uddannelse⁶
- Viden om mig selv⁷.

Faktoranalysens resultater viste ingen væsentlige problemer i form af spørgsmål, der havde høje faktorloadings på mere end en faktor og dermed kunne være forbundet til mere end et indeks. Endeligt viste begge indekser at have tilfredsstillende reliabilitet med Cronbachs alfaniveauer over 0,7.

De to indeks, "Viden om mig selv" og "Viden om uddannelse", er normeret til en femkategoriskala.

Udsagnet "Jeg kender til mange forskellige typer af jobs" er anvendt som et selvstændigt item i undersøgelsens analyser.

Spørgsmålene om proaktiv adfærd er ikke medtaget i undersøgelsens første rapport, da disse spørgsmål ikke viste en entydig sammenhæng med de forhold, vi har undersøgt, fx oplevelsen af pres forbundet med det forestående uddannelsesvalg. De tvetydige resultater kan hænge sammen med, at årsagssammenhængen er kompleks. Man kan forestille sig, at man føler sig mindre presset, hvis man udviser proaktiv adfærd i form af en undersøgende tilgang til uddannelsesmuligheder, men omvendt kan man også forestille sig, at en undersøgende adfærd kan være et resultat af en følelse af pres.

6 Udsagnet "Jeg ved, hvilken slags uddannelse man skal have for at kunne få forskellige typer af arbejde (fx hvordan man bliver advokat, tømrer eller ejendomsmægler)" er en del af dette indeks. Udsagnet var oprindeligt tænkt som en del af indekset for viden om arbejdsmarked, men faktoranalysen viste, at udsagnet afspejler viden om uddannelse.

7 Udsagnet "Jeg ved, hvad jeg ikke er så god til" viste sig at kunne udelades fra indekset.

4.2.4 Pilottest

Inden udsendelse af spørgeskemaet blev det pilottestet. Formålet med pilottestene var at kvalificere spørgeskemaet og at sikre, at spørgsmålene blev forstået ensartet og i overensstemmelse med intentionen. Pilotinterviewene blev gennemført af Epinion telefonisk med potentielle respondenter, dvs. elever i 8. klasse. Der blev udført i alt 10 pilottests. Skemaet blev gennemgået spørgsmål for spørgsmål, således at informanterne kom igennem alle dele af spørgeskemaet. Pilotinterviewene var af 30 til 40 minutters varighed alt efter, hvor mange kommentarer informanterne havde. I interviewene var der særligt fokus på at få afklaret, om svarkategorierne var tilstrækkelige og gensidigt udelukkende, om spørgeskemaet forekom logisk og klart, samt om spørgeskemaet manglede vigtige aspekter.

4.2.5 Gennemførelse af spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i perioden marts-maj 2017. Af de 166 skoler, som oprindeligt var rekrutteret til at indgå i undersøgelsen, blev der indsamlet 5.397 besvarelser fra 145 skoler. Således er det kun elever på de 145 deltagende skoler, der har haft mulighed for at besvare spørgeskemaet. Derfor beregner vi en svarprocent på 68 %⁸.

Kontaktlæreren på skolen fik tilsendt et informationsbrev med en beskrivelse af undersøgelsens formål samt nedenstående vejledning til den praktiske gennemførelse af undersøgelsen:

Læs op for eleverne:

Tak, fordi I vil besvare spørgeskemaet! Spørgeskemaet er en del af en stor undersøgelse om unges valg af uddannelse og arbejde. Undersøgelsen skal give politikere, skoleledere, lærere og vejledere en bedre forståelse for, hvordan unge har det, og hvad der har betydning, når unge træffer valg om fremtiden.

Spørgsmålene handler om dine tanker om uddannelse og arbejde, hvordan du har det i dagligdagen, og hvordan du har det med skolearbejde. Du er helt anonym, så der er ikke nogen, der får at vide, hvad du har svaret – hverken dine forældre eller lærere.

Det tager ca. 15 minutter at besvare spørgeskemaet. Du begynder besvarelsen ved at gå ind på: www.survey.epinion.dk/8klasse

Når eleverne gik ind på linket, skulle de på første side logge på med deres UNI-Login, der sikrede, at der kunne følges op på gennemførelsen på både skole-, klasse- og individniveau.

I perioden 21. april-3. maj blev der gennemført telefoniske påmindelser til de skoler, hvor ingen elever havde besvaret undersøgelsen. 8. maj blev der sendt en e-mailpåmindelse til de skoler, hvor enkelte klasser ikke havde besvaret undersøgelsen, og 15.-16. maj blev der sendt en e-mailpåmindelse ud til de skoler, hvor enkeltindivider ikke havde besvaret undersøgelsen.

4.2.6 Repræsentativitet

For at undersøge, om respondentgruppen på individniveau er repræsentativ for kildepopulationen, bestående af 8. klasses elever i Danmark, har vi foretaget en repræsentativitetsanalyse, der undersøger repræsentativiteten i forhold til følgende faktorer: region, herkomst, skoleskift, mors

⁸ Svarprocenten er beregnet ud fra det samlede antal elever (7.939) på de 145 skoler, der endte med at deltage i undersøgelsen, da det kun var disse elever, der fik mulighed for at besvare spørgeskemaet.

tilknytning til arbejdsmarkedet, fars tilknytning til arbejdsmarkedet, skoletype, familiestatus, mors uddannelse, fars uddannelse, by-størrelse, familieindkomst.

Fordelingen af de undersøgte faktorer blandt henholdsvis respondenter og kildepopulationen er beskrevet i tabel 4.1. Selvom der er signifikant forskel på fordelingerne i de to grupper, er forskellene relativt små. Vi vurderer derfor, at respondentgruppen i det store hele er repræsentativ for kildepopulationen med hensyn til de undersøgte faktorer.

TABEL 4.3

Fordelingen af de undersøgte faktorer blandt henholdsvis respondenter og kildepopulationen

	Respondenter		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Region				
Nordjylland	764	14 %	7.467	10 %
Midtjylland	1.537	29 %	17.101	24 %
Syddanmark	1.327	25 %	15.684	22 %
Hovedstaden	1.056	20 %	20.068	28 %
Sjælland	647	12 %	10.838	15 %
Total	5.331	100 %	71.158	100 %
Herkomst				
Dansk	4.832	91 %	62.961	88 %
Vestlig indvandrer	39	1 %	717	1 %
Ikke-vestlig indvandrer	69	1 %	1.467	2 %
Vestlig efterkommer	21	0 %	394	1 %
Ikke-vestlig efterkommer	370	7 %	5.619	8 %
Total	5.331	100 %	71.158	100 %
Skoleskift				
Ingen skift	2.436	46 %	32.780	46 %
1 skift	1.934	36 %	26.147	37 %
2 skift	759	14 %	8.880	12 %
Mere end 2 skift	203	4 %	3.389	5 %
Total	5.332	100 %	71.196	100 %
Mors tilknytning til arbejdsmarkedet				
Beskæftiget	4.402	83 %	56.545	81 %
Arbejdsløs	151	3 %	2.053	3 %
Uden for arbejdsstyrken	721	14 %	11.530	16 %
Total	5.274	100 %	70.128	100 %

	Respondenter		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Fars tilknytning til arbejdsmarkedet				
Beskæftiget	4.557	89 %	58.702	86 %
Arbejdsløs	108	2 %	1.663	2 %
Uden for arbejdsstyrken	465	9 %	7.546	11 %
Total	5.130	100 %	67.911	100 %
Skoletype				
Folkeskoler	3.963	74 %	53.806	76 %
Friskoler og private grundskoler	1.365	26 %	14.574	20 %
Efterskoler	2	0 %	668	1 %
Specialtilbud	1	0 %	1.908	3 %
Ungdomsskoler	0	0 %	239	0 %
Total	5.331	100 %	71.195	100 %
Familiestatus				
To voksne i husstanden	4.162	78 %	53.328	75 %
Enlig forælder	1.128	21 %	16.658	23 %
Ikke hjemmeboende	41	1 %	1.172	2 %
Total	5.331	100 %	71.158	100 %
Mors uddannelse				
Grundskole/forberedende uddannelse	579	11 %	9.521	14 %
Gymnasial uddannelse/EUD	2.053	39 %	28.494	42 %
KVU	293	6 %	3.641	5 %
Bachelor/MVU	1.597	31 %	18.975	28 %
LVU/ph.d.	680	13 %	7.971	12 %
Total	5.202	100 %	68.602	100 %
Fars uddannelse				
Grundskole/forberedende uddannelse	731	14 %	11.667	17 %
Gymnasial uddannelse/EUD	2.368	46 %	31.920	47 %
KVU	472	9 %	5.397	8 %
Bachelor/MVU	806	16 %	9.753	14 %
LVU/ph.d.	754	15 %	8.697	13 %
Total	5.131	100 %	67.434	100 %
Antal indbyggere				
Hovedstadsområdet	530	10 %	12.733	18 %

	Respondenter		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent
50.000+ indbyggere	948	18 %	9.578	14 %
10.000-49.9999 indbyggere	1.330	25 %	15.461	22 %
2000-9999 indbyggere	967	18 %	12.798	18 %
<2000 indbyggere	1.475	28 %	19.471	28 %
Total	5.250	100 %	70.041	100 %
Familieindkomst				
Nederste kvartil	1.084	21 %	16.636	25 %
Tredje kvartil	1.244	24 %	16.795	25 %
Anden kvartil	1.306	26 %	16.858	25 %
Øverste kvartil	1.448	28 %	16.999	25 %
Total	5.082	100 %	67.288	100 %

4.3 Dataindsamlingen 2017/2018

4.3.1 Udvikling af spørgeskema

Undersøgelsens andet spørgeskema blev udarbejdet af EVA's projektgruppe i perioden januar til marts 2018.

Udviklingen af spørgeskemaet blev informeret af både de kvantitative og kvalitative data fra undersøgelsens første runde. Dertil bidrog den ekstra kvalitative dataindsamling i efteråret 2017 ligeledes til at kvalificere spørgeskemaet og til at foretage udvalgte mellem de forskellige bruttotemaer, der var blevet lagt frem i projektgruppen.

Spørgeskemaet består dels af en række spørgsmål og skalaer, der er gengangere fra første runde, og dels af en række spørgsmål og temaer, der er specifikke for 9. klasse. I denne undersøgelsesrunde var fokus specielt på det valg, de unge havde truffet i forhold til, hvad de skulle efter 9. klasse, herunder hvornår de havde truffet valget, og hvorfor og hvorfor de havde fravalgt alternative muligheder. Dertil blev der også spurgt ind til de unges grundskoleerfaringer, til om de havde fået tilstrækkelig hjælp og vejledning til at vælge, og til det pres, der kan være forbundet med uddannelsesvalg.

På alle andre parametre følger spørgeskemaet den samme fremgangsmåde som i runde et. Det vil sige, at der primært indgår lukkede, men også åbne spørgsmål, og at spørgeskemaet i samspil med registerdata skal hjælpe os til at belyse de samme faktorer over tid.

4.3.2 Skalaer for non-kognitive kompetencer

I 2018-spørgeskemaet indgår ligeledes en række skalaer, der har til formål at måle elevernes non-kognitive kompetencer. Skalaerne, der måler "Faglig selvtilid", "Indre motivation" og "Vedholdenhed", er udlånt til EVA af NordicMetrics Aps, hvor de indgår i værktøjet "Udvikling i Livsfærdigheder".⁹

Skalaerne er beskrevet i afsnit 4.2.2 både i forhold til begrebsdefinitioner og de konkrete spørgsmål, der udgør skalaerne. Dertil er valideringen af skalaerne ligeledes beskrevet. Bemærk, at til forskel fra første runde indgår "Samarbejdsevne" ikke i spørgeskemaet.

4.3.3 Karrierekompetencer

Målingen af karrierekompetencer i 2018 spørgeskemaet bygger på de indeks, der blev konstrueret og afprøvet i undersøgelsens første runde. I afsnit 4.2.3 gives en udførlig begrebsdefinition og operationalisering af begrebet. Der er tale om to indeks: Et for viden om uddannelse og et for viden om de unge selv. Begge indeks blev testet med faktoranalyse, hvorefter to enkelte spørgsmål blev sorteret fra. Faktoranalysens fremgangsmåde og resultater er beskrevet i afsnit 4.2.3.

De to indeks for karrierekompetencer, der indgår i 2018 spørgeskemaet, ser på baggrund af ovenstående således ud:

Viden om mig selv

- Jeg ved, hvad jeg interesserer mig for
- Jeg tænker over, hvad der er vigtigt for mig i livet
- Jeg ved, hvad jeg er god til
- Jeg ved, hvilke slags uddannelser der kunne passe til mig.

Viden om uddannelse

- Jeg har overblik over de forskellige typer af ungdomsuddannelser, der findes
- Jeg ved, hvad det kræver at komme ind på en ungdomsuddannelse
- Jeg kender til mange forskellige typer af videregående uddannelser
- Jeg ved, hvilken slags uddannelse man skal have for at kunne få forskellige typer af arbejde (fx hvordan man bliver advokat, tømrer eller ejendomsmægler).

De to indeks er konstrueret som additive indeks, hvorefter de er normeret til en femkategoriskala.

⁹ Skalaerne er udviklet af NordicMetrics Aps, som har de fulde rettigheder til skalaerne. EVA har udelukkende brugsrettigheder til skalaerne, og ret til at offentliggøre skalaerne, i forbindelse med projektet 'Unges vej til uddannelse' og alle dataindsamlingsrunder af Ungepanelet (projektets kvantitative datagrundlag). Enhver anvendelse og offentliggørelse skal ske med klar reference til NordicMetrics Aps. EVA har ikke ret til at videreudvikle eller ændre på skalaerne. Brug af skalaerne af tredjepart skal ske efter aftale med NordicMetrics Aps.

4.3.4 Pilottest

Inden udsendelse af spørgeskemaet blev det pilottestet. Formålet med pilottestene var at kvalificere spørgeskemaet og at sikre, at spørgsmålene blev forstået ensartet og i overensstemmelse med intentionen.

Pilottesten blev gennemført af Epinion blandt 58 elever fra tre 9. klasser på den samme skole. Data fra pilottesten blev analyseret med henblik på at sikre forståelige spørgsmål, udtømmende svar kategorier og tilstrækkelig svarvariation på tværs af spørgsmål.

Efterfølgende blev der gennemført seks pilotinterviews med elever, der havde gennemført undersøgelsen. Interviewene blev gennemført telefonisk. Skemaet blev gennemgået spørgsmål for spørgsmål, således at informanterne kom igennem alle dele af spørgeskemaet. I interviewene var der særligt fokus på at få afklaret, om svar kategorierne var tilstrækkelige og gensidigt udelukkende, om spørgeskemaet forekom logisk og klart, samt om spørgeskemaet manglede vigtige aspekter.

Resultaterne fra den kvantitative såvel som kvalitative del af pilottesten blev samlet anvendt til at justere spørgeskemaet inden endelig udsendelse.

4.3.5 Gennemførelse af spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i perioden marts-maj 2018. Samlet set endte 130 skoler med at deltage, og 7.193 elever fik mulighed for at besvare spørgeskemaet. Heraf besvarede 4.407 elever, hvilket giver en svarprocent på 61 %. Heraf var 2.978 geninterview, dvs. elever, der også havde besvaret spørgeskemaet i undersøgelsens første runde.

Der blev i alt indsamlet 278 delvise besvarelser. 55 af disse skyldtes, at respondenter blot ikke havde afsluttet spørgeskemaet, og 37 manglende blot at afslutte de sidste kognitivt tunge spørgsmålsbatterier, og de blev derfor inkluderet i undersøgelsen. De resterende 186 delvise besvarelser blev ikke inkluderet.

Kontaktlæreren på skolen, som vi havde kontaktoplysninger på fra 2017, fik tilsendt et informationsbrev med en beskrivelse af undersøgelsens formål, et brev til lærerne på skolen, et brev til forældre samt nedenstående vejledning til den praktiske gennemførelse af undersøgelsen:

Lærere og elever fik samme information som i første runde. Adgang via link og login foregik ligeledes på samme vis.

Der blev sendt to informationsbreve og tre e-mail påmindelser til skolerne i perioden 8. februar til 20. marts. For at lette skolernes arbejde og øge svarprocenten indeholdt den sidste påmindelses-mail skræddersyede lister med navne og klasseoplysninger på de elever, som ikke havde udfyldt undersøgelsen. I perioden 19. til 23. marts blev der gennemført telefoniske påmindelser til de skoler, der havde klasser, hvor ingen elever havde besvaret undersøgelsen, og skoler, hvor ti eller flere elever fortsat manglede at besvare.

4.3.6 Gennemførelse blandt skoleskiftere

Elever, der havde skiftet skole siden undersøgelsens første runde, kunne i udgangspunktet kun svare på undersøgelsen i anden runde, hvis de skiftede til en skole, der også indgik i undersøgelsen. Det var derfor essentielt for undersøgelsens kvalitet, at skoleskifttere blev identificeret og inviteret til at deltage i undersøgelsen på anden vis.

Da det ikke var muligt at få data om skoleskiftere fra Styrelsen for IT og Læring (STIL), blev en alternativ strategi taget i brug.

En skoleskifter blev derfor defineret som en elev, der havde deltaget i undersøgelsen i 2016/2017, og som i 2017/2018 enten gik på en af de øvrige 159 skoler, der havde godkendt UNI-login-aftalen (i 2017/2018, eller som ikke længere gik på en af de 160 skoler.

Elever, som skiftede skole – og som gik på en af de skoler, der var rekrutteret til undersøgelsen, men som ikke havde godkendt UNI-loginaftalen i 2017/2018 – blev ikke kontaktet. I gennemsnit er der på de 160 skoler 3,9 skiftere pr. skole. Hvis antallet er det samme på de pågældende skoler, svarer det til ca. 19 elever, som ikke blev inviteret til undersøgelsen.

I alt blev der identificeret 619 skoleskiftere. På baggrund af elevernes CPR-numre blev der tilkoblet adresse og telefonnummer. Eleverne blev inviteret til at deltage i undersøgelsen vha. brev. Hvis respondenterne ikke svarede, blev han/hun senere kontaktet telefonisk og mindet om undersøgelsen. Interviewerne sendte en e-mail med oplysninger om undersøgelsen til respondenterne, hvis vedkommende oplyste mailadresse. Alle respondenter blev forsøgt kontaktet mindst otte gange. Skoleskifterne blev kontaktet første gang efter april, og indsamlingen afsluttedes 3. maj 2019.

4.3.7 Repræsentativitet

For at undersøge, om respondentgruppen på individniveau er repræsentativ for kildepopulationen bestående af 9. klasses elever i Danmark, har vi foretaget en repræsentativitetsanalyse, der undersøger repræsentativiteten i forhold til følgende faktorer: region, herkomst, skoleskift, mors tilknytning til arbejdsmarkedet, fars tilknytning til arbejdsmarkedet, skoletype, familiestatus, mors uddannelse, fars uddannelse, by-størrelse, familieindkomst.

Fordelingen af de undersøgte faktorer blandt henholdsvis respondenter og kildepopulationen er beskrevet i tabel 4.2. Selvom der er signifikant forskel på fordelingerne i de to grupper, er forskellene relativt små. Vi vurderer derfor, at respondentgruppen i det store og hele er repræsentativ for kildepopulationen med hensyn til de undersøgte faktorer.

TABEL 4.4

Fordelingen af de undersøgte faktorer blandt henholdsvis respondenter og kildepopulationen

	Respondenter		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Region				
Nordjylland	523	12 %	6.696	10 %
Midtjylland	1.441	34 %	15.544	24 %
Syddanmark	1.050	24 %	14.342	22 %
Hovedstaden	838	20 %	18.971	29 %
Sjælland	439	10 %	10.157	15 %
Total	4.291	100 %	65.710	100 %

	Respondenter		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Herkomst				
Dansk	3.880	90 %	58.129	88 %
Vestlig indvandrer	28	1 %	678	1 %
Ikke-vestlig indvandrer	65	2 %	1.398	2 %
Vestlig efterkommer	20	0 %	373	1 %
Ikke-vestlig efterkommer	298	7 %	5.249	8 %
Total	4.291	100 %	65.827	100 %
Skoleskift				
Ingen skift	2.018	46 %	30.588	46 %
1 skift	1.624	37 %	24.274	37 %
2 skift	517	12 %	8.132	12 %
Mere end 2 skift	192	4 %	3.360	5 %
Total	4.351	100 %	66.354	100 %
Mors tilknytning til arbejdsmarkedet				
Beskæftiget	3.580	84 %	52.143	80 %
Arbejdsløs	108	3 %	1.902	3 %
Uden for arbejdsstyrken	558	13 %	10.809	17 %
Total	4.246	100 %	64.854	100 %
Fars tilknytning til arbejdsmarkedet				
Beskæftiget	3.687	89 %	54.145	86 %
Arbejdsløs	79	2 %	1.555	2 %
Uden for arbejdsstyrken	371	9 %	7.081	11 %
Total	4.137	100 %	62.781	100 %
Familiestatus				
To voksne i husstanden	3.379	79 %	49.166	75 %
Enlig forælder	879	20 %	15.530	24 %
Ikke hjemmeboende	33	1 %	1.131	2 %
Total	4.291	100 %	65.827	100 %
Mors uddannelse				
Grundskole/forberedende uddannelse	443	11 %	8.942	14 %
Gymnasial uddannelse/EUD	1.706	41 %	26.441	42 %
KVU	244	6 %	3.348	5 %
Bachelor/MVU	1.281	31 %	17.378	27 %

	Respondenter		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent
LVU/ph.d.	511	12 %	7.291	12 %
Total	4.185	100 %	63.400	100 %
Fars uddannelse				
Grundskole/forberedende uddannelse	570	14 %	10.936	18 %
Gymnasial uddannelse/EUD	1.973	48 %	29.552	47 %
KVU	379	9 %	4.925	8 %
Bachelor/MVU	643	16 %	8.947	14 %
LVU/ph.d.	568	14 %	7.943	13 %
Total	4.133	100 %	62.303	100 %
Familieindkomst				
Nederste kvartil	854	21 %	15.552	25 %
Tredje kvartil	1.035	25 %	15.551	25 %
Anden kvartil	1.077	26 %	15.552	25 %
Øverste kvartil	1.122	27 %	15.551	25 %

Note: *Chi-test viser, at fordelingen blandt respondenter adskiller sig signifikant ($p < 0,05$) fra fordelingen i kildepopulationen.

4.4 Dataindsamlingen 2018/2019

4.4.1 Udvikling af spørgeskema

Udviklingen af spørgeskemaet foregik i perioden februar til april 2019. Som i forrige runder, bygger skemaet videre på erfaringer fra de første to runder, såvel som indsigter om de unges oplevelser ift. uddannelsesvalg, erhvervet gennem data fra det kvalitative panel. I undersøgelsens tredje år ønskede vi at have et specielt fokus på 10. klasse, hvorfor en væsentlig del af spørgeskemaet omhandler 10. klasse. Herunder emner som oplevelsen af 10. klasse, udbyttet af 10. klasse og uddannelsesvalget efter 10. klasse for unge på hhv. efterskoler og i ordinære 10. klassestilbud. Da vi har et ønske om at sætte særskilt fokus på start på ungdomsuddannelse i undersøgelsens fjerde år (2019/2020), var en væsentlig del af spørgeskemaet i foråret 2019 rettet mod de unge, der allerede var startet på ungdomsuddannelse i skoleåret 2018/2019. På den måde kan vi i undersøgelsens sidste fase se på de unges oplevelser og erfaringer med at påbegynde ungdomsuddannelse, både blandt de unge, der er gået direkte fra grundskolen og blandt de unge, der påbegynder et år efter.

Spørgeskemaet består dels af en række spørgsmål og skalaer, der er gengangere fra de to første runder. Det drejer sig fx om skalaer for faglig selvtilid og spørgsmål om trivsel og oplevelse af pres, som vi gerne vil følge gennem hele projektperioden. Derudover er der en række spørgsmål og temaer, der er specifikke for hhv. 10. klasse og ungdomsuddannelse fx om unges uddannelsesvalg har levet op til forventningerne.

Spørgeskemaet følger i det store og hele samme fremgangsmåde og principper, som i de foregående runder. Det vil sige, at der primært indgår lukkede, men også få åbne spørgsmål, og at spørgeskemaet i samspil med registerdata skal hjælpe os til at belyse de samme faktorer over tid.

4.4.2 Skalaer for non-kognitive kompetencer

I 2019-spørgeskemaet har vi reduceret antallet af non-kognitive skalaer således, at vi nu udelukkende har spørgsmål med, der måler "Faglig selvtilid", "Indre motivation" og "Ydre Motivation". Dette valg blev taget med henblik på at holde omfanget af spørgeskemaet på et håndterbart niveau ved at reducere antallet af items. Skalaerne er, på nær "Ydre Motivation", udviklet af NordicMetrics Aps, hvor de indgår i værktøjet "Udvikling i Livsfærdigheder".¹⁰

Samtlige non-kognitive skalaer, som er anvendt i projektet, er beskrevet detaljeret i afsnit 4.2.2. Her finder man også begrebsafklaringer og beskrivelser af, hvad skalaerne måler, samt de konkrete spørgsmålsformuleringer for hvert af de items, der indgår i skalaerne. Skalaerne er blevet valideret både i data fra denne undersøgelse (som det fremgår af 4.2.2) og i en artikel i "Scandinavian Journal of Educational Research" (Makransky, Wandall, Madsen, Hood, & Creed, 2019)¹¹.

4.4.3 Karrierekompetencer

Karrierekompetencer er fortsat operationaliseret på samme måde som i 2017/2018. Dette er beskrevet i afsnit 4.2.3. Der er fortsat tale om 8 spørgsmål, der indgår i spørgeskemaet og tilsammen udgør 2 indeks. Et for viden om uddannelse og et for viden om de unge selv. De 2 indeks' interne konsistens er testet via faktoranalyse, med acceptabelt resultat i projektets første runde. Dette fremgår ligeledes af afsnit 4.2.3.

For god ordens skyld, har vi gentaget faktoranalyse og reliabilitetstest i data fra denne runde. Faktoranalysens resultater viste ingen væsentlige problemer, og spørgsmålene fordelte sig i det store og hele tilfredsstillende på to dimensioner svarende til de to indeks for karrierekompetencer. Videre viste begge indeks at være reliable med Cronbachs alfaværdier på mere end 0,7.

De to indeks for karrierekompetencer, der indgår i 2019 spørgeskemaet, ser på baggrund af ovenstående således ud:

Viden om mig selv

- Jeg ved, hvad jeg interesserer mig for
- Jeg tænker over, hvad der er vigtigt for mig i livet
- Jeg ved, hvad jeg er god til
- Jeg ved, hvilke slags uddannelser der kunne passe til mig.

¹⁰ Skalaerne er udviklet af NordicMetrics Aps. Enhver anvendelse og offentliggørelse skal ske med klar reference til NordicMetrics Aps og med henvisning til dokumentation og validering i artikel (Makransky, Wandall, Madsen, Hood, & Creed, 2019).

¹¹ Skalabetegnelser og enkelte itemformuleringer kan være anderledes i artiklen, da EVA's version af skalaerne stammer tilbage fra da de først blev afprøvet omkring 2016.

Viden om uddannelse

- Jeg har overblik over de forskellige typer af ungdomsuddannelser, der findes
- Jeg ved, hvad det kræver at komme ind på en ungdomsuddannelse
- Jeg kender til mange forskellige typer af videregående uddannelser
- Jeg ved, hvilken slags uddannelse man skal have for at kunne få forskellige typer af arbejde (fx hvordan man bliver advokat, tømrer eller ejendomsmægler).

De to indeks er konstrueret som additive indeks, hvorefter de er normeret til en femkategoriskala.

4.4.4 Pilottest

Spørgeskemaet blev i denne runde pilottestet blandt 10 respondenter, som alle tidligere havde deltaget i undersøgelsen. Formålet med at pilotteste spørgeskemaet var primært at kvalificere spørgeskemaet og at sikre at spørgsmålene blev forstået i overensstemmelse med intentionen.

Spørgeskemaet er konstrueret således, at der er nogle spørgsmål som særligt er henvendt til hhv. elever i 10. Klasse, elever på en erhvervsuddannelse og elever på gymnasial uddannelse. For at teste spørgeskemaets forskellige filtre og de varierende spørgsmål, eleverne kunne få som følge heraf, blev der derfor foretaget pilotinterviews med unge fra hver type uddannelse. Data fra pilottesten blev analyseret med henblik på at sikre forståelige spørgsmålsformuleringer, udtømmende svar kategorier, tilstrækkelig svarvariation på tværs af spørgsmål samt hvorvidt de anvendte begreber i spørgeskemaet, var i overensstemmelse med de anvendte på uddannelserne. Respondenterne i pilottesten blev efterfølgende interviewet telefonisk. Under interviewet blev alle dele af spørgeskemaet gennemgået grundigt.

På baggrund af de 10 interviews blev der udarbejdet et valideringsnotat, der indeholdt en oversigt over 26 forbedringsforslag til spørgeskemaet. Resultaterne fra pilottesten blev efterfølgende anvendt til at justere spørgeskemaet inden den endelige udsendelse.

4.4.5 Gennemførelse af spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i perioden april-juni 2019.

I undersøgelsens første år, indvilligede 166 skoler i at deltage, og der blev etableret kontaktgrundlag på 8. klasseelever på skolerne. Dette kontaktgrundlag er undersøgelsens udgangspunkt alle tre år.

I undersøgelsens to første runder (i 2017 og 2018) blev spørgeskemaet i udgangspunktet besvaret i skoletiden af eleverne fra de deltagende skoler. Data blev således indsamlet på skoleniveau. I 2019 var det imidlertid ikke muligt at indsamle data på samme måde, da de fleste unge havde forladt deres oprindelige grundskoler. Der blev derfor taget kontakt til CPR-kontoret med henblik på at identificere adresse på de unges forældre, så de unge kunne kontaktes derigennem. De unges forældre blev orienteret om undersøgelsen via et postalt invitationsbrev med dertilhørende informationsflyer om undersøgelsen. 8.957 unge blev således inviteret til at deltage i undersøgelsen, og 2.636 unge endte med at besvare spørgeskemaet. Dette giver en svarprocent på 29 %. Heraf har 1.033 unge besvaret spørgeskemaet i alle undersøgelsens år. Delvise besvarelser blev ikke inkluderet.

Det postale invitationsbrev med flyer blev udsendt d. 10. april. Der er kun blevet sendt brev til én af forældrene. Af invitationsbrevet fremgik det, at modtageren skulle videregive invitationsbrevet til

det respektive barn. Af brevet fremgik både QR kode og link med kode, der begge gav adgang til spørgeskemaet.

Der blev senere sendt to påmindelser via e-Boks til samtlige unge. Dertil blev der sendt to e-mail-påmindelser til de unge, som i forbindelse med tidligere besvarelser af undersøgelsen, havde opgivet deres e-mailadresse. Derudover blev der udsendt en SMS-påmindelse til de unge som havde givet deres telefonnummer. Forældrene modtog ligeledes en påmindelse på SMS, hvor de er blevet bedt om at videresende SMS'en til deres barn. I perioden d. 2. maj til 2. juni blev der gennemført telefoniske påmindelser til forældrene. Forældrene fik i den forbindelse mulighed for at afgive en mailadresse, så de kunne få tilsendt en ny invitation til undersøgelsen på mail.

Nedenfor følger en samlet oversigt over dataindsamlingen:

TABEL 4.5

Oversigt over dataindsamlingen 2019

	Dato	Indhold	Målgruppe
Invitationsbrev og flyer	10. april 2019	<ul style="list-style-type: none">• Invitationsbrev med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen• QR-kode• Link til resultater fra undersøgelsen	Forældre, som skal videreregive invitationsbrev til den unge.
E-mail Påmindelse 1	17. april 2019	<ul style="list-style-type: none">• Invitationsbrev med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen	E-mail er sendt til de unge, som i en tidligere bølge, har givet deres E-mail adresse.
e-Boks påmindelse 1	25. april 2019	<ul style="list-style-type: none">• Invitationsbrev med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen	Alle unge
Telefonisk påmindelse 1	2. maj til 2. juni 2019	<ul style="list-style-type: none">• Påmindelse om undersøgelsen• Udsendelse af en ny invitation til undersøgelsen til respondents mail, hvis respondenter ønsker dette.	Unge, som tidligere har givet deres telefonnummer, er blevet ringet op. Derudover er forældrene blevet ringet op, og blevet bedt om at påminde den unge om deltagelse i undersøgelsen.
E-mail Påmindelse 2	6. maj 2019	<ul style="list-style-type: none">• Invitationsbrev med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen	E-mail er sendt til de unge, som i en tidligere bølge, har givet deres E-mail adresse.
SMS-Påmindelse 1	13. maj 2019	<ul style="list-style-type: none">• SMS med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen	SMS er sendt til de unge, som i en tidligere bølge, har givet deres telefonnummer. SMS er også blevet tilsendt til forældre, som er blevet bedt om at videresende SMS til den unge.

	Dato	Indhold	Målgruppe
e-Boks påmindelse 2	20. maj 2019	<ul style="list-style-type: none">• Invitationsbrev med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen	Alle unge
Indsamlingen afsluttes	2. juni 2019		

4.4.6 Om svarprocent og bortfald i 2019

En svarprocent på 29 % i 2019 fremstår umiddelbart markant lavere end i undersøgelsen første to år, men det er imidlertid ikke helt sammenligneligt.

I 2019 udregner vi svarprocent på baggrund af panelets fulde kontaktgrundlag, dvs. alle unge, der gik i 8. klasse på de 166 skoler, der tilbage i 2017 indgik UNI-login-aftale med Epinion med henblik på at deltage i undersøgelsens første runde. Heraf endte 145 skoler med at deltage i 2017, og 130 skoler i 2018. Det betyder, at undersøgelsen blev udsendt til hhv. 7.939 unge i 2017 og 7.193 unge i 2018. Da svarprocenter bør tage udgangspunkt i, at man har fået mulighed for at deltage i en undersøgelse, er det de to tal, vi har brugt til at udregne svarprocenter i de tidligere runder. Det betyder at man ikke kan sammenligne svarprocenter i 2019 med svarprocenter fra 2017 og 2018, idet at man ikke kan antage, at en reduktion i svarprocent på 32 % skyldes frafald alene. Dette kan fx eksemplificeres ved, at hvis vi beregner svarprocent ud fra de unge, der fik mulighed for at svare i 2018, så ville svarprocenten i 2019 være ca. 37%. Dvs. at det fulde kontaktgrundlag givetvis indeholder unge, der ikke tidligere har deltaget i undersøgelsen, og dermed har lav sandsynlighed for at deltage i 2019. Dertil er det rimeligt at antage, at det forhold, at besvarelsen ikke længere er faciliteret af en lærer i en klasse på en skole, der har indvilliget i at deltage i undersøgelsen, med meget høj sandsynlighed måtte føre til en væsentligt lavere svarprocent.

Selvom man tager ovenstående ændringer i betragtning - og selvom et fald i svarprocent var forventeligt - er der imidlertid stadig tale om et betydeligt fald. Derfor er repræsentativitetsanalysen i årets panel særlig vigtigt. Resultaterne af repræsentativitetsanalysen fremgår af afsnit 4.4.7.

Bortfald i kontaktgrundlaget

I forbindelse med gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen i 2019, har 212 respondenter fra bedt sig at blive kontaktet fremadrettet. Det betyder en permanent ændring i kontaktgrundlaget fra 8.957 til 8.745. Således vil 2% færre unge blive kontaktet fremadrettet.

4.4.7 Repræsentativitet

For at undersøge, om respondentgruppen på individniveau er repræsentativ for kildepopulationen, bestående af alle unge i Danmark, der gik i 8. klasse i skoleåret 2016/2017, et år efter 9. klasse, har vi foretaget en repræsentativitetsanalyse, der undersøger repræsentativiteten med hensyn til følgende faktorer: region, herkomst, skoleskift, mors tilknytning til arbejdsmarkedet, fars tilknytning til arbejdsmarkedet, skoletype, familiestatus, mors uddannelse, fars uddannelse samt familieindkomst.

Fordelingen af de undersøgte faktorer blandt henholdsvis respondenter og kildepopulationen er beskrevet i tabel 4.4. Selvom der er signifikant forskel på fordelingerne i de to grupper, er forskellene relativt små. Det bør dog bemærkes, at forskellene er blevet større gennem undersøgelsens løbetid, altså siden første runde i 2017. For at illustrere dette, har vi indsat en ekstra kolonne,

hvoraf fordelinger fra den oprindelige stikprøve (kontaktgrundlaget) fremgår til sammenligning. Således kan man observere forskelle fra kildepopulation til stikprøve, og til respondenter, der har besvaret spørgeskemaet i 2019.

Vi vurderer overordnet, at respondentgruppen i det store og hele er repræsentativ for kildepopulationen med hensyn til de undersøgte faktorer, med det forbehold, at 2019 er mere skæv end stikprøven, og end tidligere runder.

TABEL 4.6

Fordelingen af de undersøgte faktorer blandt henholdsvis respondenter, stikprøve og kildepopulationen

	Respondenter		Stikprøve		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Region						
Nordjylland	367	14 %	1.140	13 %	6.644	10 %
Midtjylland	692	27 %	2.224	26 %	15.516	24 %
Syddanmark	662	26 %	2.089	24 %	14.275	22 %
Hovedstaden	576	22 %	2.079	24 %	18.874	29 %
Sjælland	291	11 %	1.014	12 %	10.072	15 %
Total	2.588	100 %	8.546	100 %	65.381	100 %
Herkomst						
Dansk	2.384	92 %	7.734	90 %	58.129	88 %
Vestlig indvandrер	19	1 %	65	1 %	678	1 %
Ikke-vestlig indvandrер	54	2 %	158	2 %	1.398	2 %
Vestlig efterkommer	11	0 %	39	0 %	373	1 %
Ikke-vestlig efterkommer	137	5 %	608	7 %	5.249	8 %
Total	2.605	100 %	8.604	100 %	65.827	100 %
Skoleskift						
Ingen skift	1.270	48 %	3.856	44 %	30.588	46 %
1 skift	930	35 %	3.128	36 %	24.274	37 %
2 skift	323	12 %	1.235	14 %	8.132	12 %
Mere end 2 skift	113	4 %	529	6 %	3.360	5 %
Total	2.636	100 %	8.748	100 %	66.354	100 %
Mors tilknytning til arbejdsmarkedet						
Beskæftiget	2.193	85 %	7.026	83 %	52.143	80 %
Arbejdsløs	63	2 %	239	3 %	1.902	3 %
Uden for arbejdsstyrken	314	12 %	1.247	15 %	10.809	17 %
Total	2.570	100 %	8.512	100 %	64.854	100 %

	Respondenter		Stikprøve		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Fars tilknytning til arbejdsmarkedet						
Beskæftiget	2.244	90 %	7.261	88 %	54.145	86 %
Arbejdsløs	42	2 %	180	2 %	1.555	2 %
Uden for arbejdsstyrken	215	9 %	817	10 %	7.081	11 %
Total	2.501	100 %	8.258	100 %	62.781	100 %
Familiestatus						
To voksne i husstanden	2.079	80 %	6.769	79 %	49.166	75 %
Enlig forældre	506	19 %	1.820	21 %	15.530	24 %
Ikke hjemmeboende	20	1 %	9	0 %	1.131	2 %
Total	2.605	100 %	8.598	110 %	65.827	100 %
Mors uddannelse						
Grundskole/forberedende uddannelse	240	9 %	1.027	12 %	8.942	14 %
Gymnasial uddannelse/EUD	954	38 %	3.331	40 %	26.441	42 %
KVU	144	6 %	458	5 %	3.348	5 %
Bachelor/MVU	813	32 %	2.496	30 %	17.378	27 %
LVU/ph.d.	380	15 %	1.040	12 %	7.291	12 %
Total	2.531	100 %	8.352	100 %	63.400	100 %
Fars uddannelse						
Grundskole/forberedende uddannelse	308	12 %	1.259	15 %	10.936	18 %
Gymnasial uddannelse/EUD	1.123	45 %	3.841	47 %	29.552	47 %
KVU	238	10 %	732	9 %	4.925	8 %
Bachelor/MVU	428	17 %	1.254	15 %	8.947	14 %
LVU/ph.d.	393	16 %	1.146	14 %	7.943	13 %
Total	2.490	100 %	8.232	100 %	62.303	100 %
Familieindkomst						
Nederste kvartil	441	21 %	1.853	23 %	15.552	25 %
Tredje kvartil	655	25 %	2.005	25 %	15.551	25 %
Anden kvartil	655	26 %	2.073	25 %	15.552	25 %
Øverste kvartil	722	27 %	2.221	27 %	15.551	25 %
Total	2.473	100 %	8.152	100 %	62.206	100 %
Skoletype						
Folkeskoler	287	11 %	1.245	14 %	10.501	16 %
Friskoler og private grundskoler	177	7 %	564	7 %	3.561	5 %

	Respondenter		Stikprøve		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Efterskoler	756	29 %	2.392	28 %	17.485	26 %
Gymnasier og HF-kurser	751	29 %	2.242	26 %	16.431	25 %
Private gymnasier og HF-kurser	35	1 %	129	1 %	772	1 %
Erhvervsskoler m.v.	486	19 %	1.588	18 %	12.430	19 %
Ungdomsskoler	62	2 %	257	3 %	1.921	3 %
Andet inkl. specialtilbud, VUC mm.	51	1 %	187	2 %	2.996	4 %
Total	2.605	100 %	8.604	100 %	66.097	100 %

Note: *Chi-test viser, at fordelingen blandt respondenter adskiller sig signifikant ($p < 0,05$) fra fordelingen i stikprøven og/eller kildepopulationen.

4.5 Dataindsamlingen 2019/2020

4.5.1 Udvikling af spørgeskema

Udviklingen af spørgeskemaet foregik i perioden februar til marts 2020. Som i forrige runder, bygger skemaet videre på erfaringer fra de første tre runder, såvel som indsigter om de unges oplevelser ift. uddannelsesvalg, erhvervet gennem data fra det kvalitative panel. Spørgeskemaet bygger hovedsageligt på de spørgsmål der blev stillet om opstart på ungdomsuddannelse i undersøgelsens tredje år.

I undersøgelsens fjerde år har vi således et særskilt fokus på unges start på ungdomsuddannelserne, samt deres oplevelse af valget mere bredt. En væsentlig andel af de unge, der indgår i undersøgelsen, har allerede påbegyndt en ungdomsuddannelse i skoleåret 2018/2019 (i undersøgelsens tredje år), og der er således i undersøgelsens fjerde år kun indsamlet data fra de unge, der er påbegyndt ungdomsuddannelse i skoleåret 2019/2020 og således tidligere enten gik i 10. klasse eller holdte pause efter 9. klasse. På den måde kan vi i undersøgelsens sidste år se på de unges oplevelser og erfaringer med at påbegynde ungdomsuddannelse, både blandt de unge, der er gået direkte fra grundskolen og blandt de unge, der påbegynder et år efter. Dette kapitel i metodeappendikset dækker dog kun dataindsamlingen i 2020.

Spørgeskemaet består dels af en række spørgsmål og temaer, der er specifikke for opstarts på ungdomsuddannelse fx om de unges valg af studieretninger, eller om unges uddannelsesvalg har levet op til forventningerne. Dertil består spørgeskemaet af spørgsmål og skalaer, der er gengangere fra de tidligere runder, som vi gerne vil følge gennem hele projektperioden.

Spørgeskemaet følger i det store og hele samme tilgang, som i de foregående runder. Det vil sige, at der primært indgår lukkede, men også få åbne spørgsmål, og at spørgeskemaet i samspil med registerdata skal hjælpe os til at belyse de samme faktorer over tid.

4.5.2 Skalaer for non-kognitive kompetencer

I 2020-spørgeskemaet har vi inkluderet skalaer, der måler ”Faglig selvtilid”, ”Indre motivation” og ”Ydre motivation”. Skalaerne, på nær ”Ydre Motivation”, er udviklet af NordicMetrics Aps, hvor de indgår i værktøjet ”Udvikling i Livsfærdigheder”.¹²

Samtlige skalaer for non-kognitive kompetencer, som er anvendt i projektet, er beskrevet detaljeret i afsnit 4.2.2. Her finder man også begrebsafklaringer og beskrivelser af, hvad skalaerne måler, samt de konkrete spørgsmålsformuleringer for hvert af de items, der indgår i skalaerne. Skalaerne fra NordicMetrics Aps er blevet valideret både i data fra denne undersøgelse (som det fremgår af 4.2.2) og i en artikel i ”Scandinavian Journal of Educational Research” (Makransky, Wandall, Madsen, Hood, & Creed, 2019)¹³.

4.5.3 Karrierekompetencer

Karrierekompetencer er fortsat operationaliseret på samme måde som i 2017/2018. Dette er beskrevet i afsnit 4.2.3. Der er fortsat tale om 8 spørgsmål, der indgår i spørgeskemaet og tilsammen udgør 2 indeks. Et for viden om uddannelse og job og et for viden om de unge selv (egne evner og interesser). De 2 indeks’ interne konsistens er testet via faktoranalyse, med acceptabelt resultat i projektets første runde. Dette fremgår ligeledes af afsnit 4.2.3.

For god ordens skyld, har vi gentaget faktoranalyse og reliabilitetstest i data fra denne runde. Faktoranalysens resultater viste ingen væsentlige problemer, og spørgsmålene fordelte sig i det store og hele tilfredsstillende på to dimensioner svarende til de to indeks for karrierekompetencer. Videre viste begge indeks at være reliable med Cronbachs alfaværdier på mere end 0,7.

De to indeks for karrierekompetencer, der indgår i 2019 spørgeskemaet, ser på baggrund af ovenstående således ud:

Viden om mig selv (egne evner og interesser) i 9. klasse

- Jeg ved, hvad jeg interesserer mig for
- Jeg tænker over, hvad der er vigtigt for mig i livet
- Jeg ved, hvad jeg er god til
- Jeg ved, hvilke slags uddannelser der kunne passe til mig.

Viden om uddannelse og job i 9. klasse

- Jeg har overblik over de forskellige typer af ungdomsuddannelser, der findes
- Jeg ved, hvad det kræver at komme ind på en ungdomsuddannelse
- Jeg kender til mange forskellige typer af videregående uddannelser

¹² Skalaerne er udviklet af NordicMetrics Aps. Enhver anvendelse og offentliggørelse skal ske med klar reference til NordicMetrics Aps og med henvisning til dokumentation og validering i artikel (Makransky, Wandall, Madsen, Hood, & Creed, 2019).

¹³ Skalabetegnelser og enkelte itemformuleringer kan være anderledes i artiklen, da EVA’s version af skalaerne stammer tilbage fra da de først blev afprøvet omkring 2016.

- Jeg ved, hvilken slags uddannelse man skal have for at kunne få forskellige typer af arbejde (fx hvordan man bliver advokat, tømrer eller ejendomsrådgiver).

De to indeks er konstrueret som additive indeks, hvorefter de er normeret til en femkategoriskala.

4.5.4 Andre skalaer anvendt i analysen

Ud over de ovennævnte validerede skalaer, anvender vi i spørgeskemaundersøgelsen fra 2019/2020 en række simple indeks, der blot summeres og standardiseres til en skala mellem 1-10 i analyserne. Disse skalaer har EVA selv udviklet med inspiration fra andre skalaer og undersøgelser og testet med faktoranalyse. Nedenfor ses hvilke spørgsmål, der indgår i de forskellige indeks.

Klassetrivsel

- Jeg føler mig tit uden for fællesskabet i klassen - denne er vendt om i indekset, så høj score = føler sig ikke udenfor
- Der er et godt sammenhold i klassen
- Jeg kommer godt ud af det med de fleste i klassen
- I min klasse er der plads til, at vi er meget forskellige
- Er du glad for din klasse?

Lærerrelationer

- Jeg får tilbagemeldinger fra mine lærere, som jeg kan bruge til at blive bedre i fagene
- Mine lærere sørger for, at de unges ideer bliver brugt i undervisningen
- Mine læreres måde at undervise på, motiverer mig til at lære nyt
- Mine lærere giver mig faglig hjælp, når jeg har brug for det
- Mine lærere respekterer mig
- Jeg kommer generelt godt ud af det med de fleste af mine lærere i skolen

Faglig integration på ungdomsuddannelsen

- Jeg synes generelt, at undervisningen på min uddannelse er spændende
- Jeg lægger mange kræfter i min uddannelse

Social integration på ungdomsuddannelsen

- Jeg kommer generelt godt ud af det med mine klasse/holdkammerater
- Jeg føler mig ofte ensom i klassen/på mit hold
- Jeg er sammen med folk fra min klasse/mit hold uden for undervisningen
- Jeg føler, at jeg passer ind på min skole

Introduktion ved opstart

- Jeg har fået en god introduktion til det faglige indhold på uddannelsen
- Der har været gode muligheder for at lære de andre i min klasse at kende
- Det er blevet tydeligt kommunikeret, hvilke krav og forventninger, der er til mig som elev på uddannelsen
- Jeg har fået godt overblik over, hvor man finder de væsentligste ting og lokaler, man har brug for på uddannelsen
- Jeg har fået et godt overblik over, hvilke personer, man skal gå til på uddannelsen, hvis man har brug for hjælp

4.5.5 Pilottest

Spørgeskemaet i 2020 består hovedsagligt af spørgsmål, der allerede er blevet pilottestede i forbindelse med dataindsamlingen i 2019 (se afsnit. 4.4.4). Der er blot blevet slettet nogle spørgsmål (fx spørgsmål vedr. 10. klasse), som ikke længere er relevante, konteksten taget i betragtning. Der er således ikke gennemført pilottest i runde 4.

4.5.6 Gennemførelse af spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i perioden marts-maj 2020.

I undersøgelsens første år, indvilligede 166 skoler i at deltage, og der blev etableret kontaktgrundlag på 8. klasseelever på skolerne. Dette kontaktgrundlag er undersøgelsens udgangspunkt alle fire år.

Ligesom i runde tre blev der i runde fire taget kontakt til CPR-kontoret med henblik på at identificere adresse på de unges forældre, så de unge kunne kontaktes derigennem, i stedet for gennem skolerne. De unges forældre blev orienteret om undersøgelsen via et postalt invitationsbrev med dertilhørende informationsflyer om undersøgelsen. I undersøgelsen fjerde runde var det dertil udelukkende de 3.836 unge, som ifølge STILs registrer havde søgt optagelse på en ungdomsuddannelse i skoleåret 2019/2020, som blev inviteret til undersøgelsen. Dermed en afgrænset del af det samlede kontakt grundlag. 1.495 af de 3.836 unge har besvaret undersøgelsen, hvilket giver en svarprocent på 39 %.

Det postale invitationsbrev med flyer blev udsendt d. 24. marts. Af invitationsbrevet fremgik det, at modtageren skulle videregive invitationsbrevet til deres barn. Den unges navn blev dertil flettet ind i invitationsbrevet for at undgå misforståelser.

Der blev sendt en påmindelse via e-Boks samt påmindelse via e-mail til de unge, som i forbindelse med besvarelse af en tidligere bølge-undersøgelse, havde givet deres e-mailadresse. Derudover blev der udsendt en SMS-påmindelse til de unge, som har givet deres telefonnummer. Forældrene har også modtaget en påmindelse via SMS, hvor de er blevet bedt om at videresende SMS'en til deres barn.

I perioden d. 20. april til 3. maj blev der gennemført telefoniske påmindelser til forældrene. Forældrene havde mulighed for at afgive en mailadresse, så de kunne få tilsendt en ny invitation til undersøgelsen på mail.

Neden for gives et overblik over dataindsamlingen:

TABEL 4.7

Oversigt over dataindsamlingen 2020

	Dato	Indhold	Målgruppe
Invitationsbrev og flyer	24. marts 2020	<ul style="list-style-type: none">• Invitationsbrev med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen• QR-kode• Link til resultater fra undersøgelsen	Forældre, som skal videregive invitationsbrev til den unge.
e-Boks påmindelse 1	7. april 2020	<ul style="list-style-type: none">• Invitationsbrev med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen	Alle unge
E-mail Påmindelse 1	14. april 2020	<ul style="list-style-type: none">• Invitationsbrev med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen	E-mail er sendt til de unge, som i en tidligere bølge, har givet deres E-mail adresse.
SMS-Påmindelse 1	16. april 2020	<ul style="list-style-type: none">• SMS med oplysninger om undersøgelsen• Link til undersøgelsen	SMS er sendt til de unge, som i en tidligere bølge, har givet deres telefonnummer. SMS er også blevet tilsendt til forældre, som er blevet bedt om at videresende SMS til den unge.
Telefonisk påmindelse 1	20. april til 3. maj 2020	<ul style="list-style-type: none">• Påmindelse om undersøgelsen• Udsendelse af en ny invitation til undersøgelsen til respondents mail, hvis respondenter ønsker dette.	Unge, som tidligere har givet deres telefonnummer, er blevet ringet op. Derudover er forældrene blevet ringet op, og blevet bedt om at påminde den unge om deltagelse i undersøgelsen.
Indsamlingen afsluttes	10. maj 2020		

4.5.7 Om svarprocent og bortfald i 2019/2020

Som ovenfor beskrevet var det i undersøgelsens fjerde runde udelukkende de 3.836 unge, som ifølge STILs register havde søgt optagelse på en ungdomsuddannelse i skoleåret 2019/2020, som blev inviteret til undersøgelsen. Det er således en afgrænset del af det samlede kontaktgrundlag og det er dermed mest meningsfuldt at beregne svarprocent efter det afgrænsede kontaktgrundlag og ikke det fulde kontaktgrundlag (de 8.957 i undersøgelsens første år), idet at over halvdelen af det fulde kontaktgrundlag slet ikke er blevet kontaktet. Således beregnes svarprocenten ved at tage 1.495 besvarelser ud af de 3.836 mulige, hvilket giver en svarprocent på 39 %.

En svarprocent på 39 % i 2020 fremstår umiddelbart en del lavere end i undersøgelsens første to år, om end højere end i 2019. Som det var tilfældet i 2019, bør man ikke sammenligne 2020 med svarprocenterne for undersøgelsen første to år, da de bliver beregnet på ud fra forskellige udsendelsesgrundlag jf. afsnit 4.4.6.

Selvom man jf. det ovenstående ikke uden videre kan sammenligne undersøgelsen svarprocent på tværs af år, der stadig tale om en relativt lav svarprocent i undersøgelsen fjerde år. Derfor er repræsentativitetsanalysen i årets panel, ligesom i 2019, særlig vigtigt. Resultaterne af repræsentativitetsanalysen fremgår af afsnit 4.5.7.

4.5.8 Repræsentativitet

For at undersøge, om respondentgruppen på individniveau er repræsentativ, har vi foretaget en repræsentativitetsanalyse, der undersøger repræsentativiteten med hensyn til følgende faktorer: region, herkomst, mors tilknytning til arbejdsmarkedet, fars tilknytning til arbejdsmarkedet, familiestatus, mors uddannelse, fars uddannelse, familieindkomst, karakterer fra 9. klasse samt uddannelsesstatus i 2019 (et år efter 9. klasse).

Stikprøven i fjerde runde af Unges Veje spørgeskemaindsamlingen er anderledes end de forrige års indsamling, da det kun er de unge i unges veje panelet, der er startet på en ungdomsuddannelse i 2019, der har modtaget spørgeskemaet. Derfor er vi i denne runde primært interesserede i at undersøge repræsentativiteten i respondentgruppen fra fjerde runde i forhold til specifikt denne stikprøve. Vi sammenligner dog også respondentgruppen med den totale stikprøve fra 2016 (unges veje panelet) samt kildepopulationen, bestående af samtlige elever i 8. klasse 2016/2017, for at sammenligne med tidligere runders repræsentativitetstests.

Overordnet viser repræsentativitetsanalysen, at der er udfordringer med repræsentativitet mellem respondentgruppen stikprøven fra 4. runde, idet der kan konstateres statistiske signifikante forskelle ($p < 0,005$) mellem respondentgruppen og stikprøven på alle undersøgte forhold. Dog er de substantielle forskelle relativt små i de fleste tilfælde. Der er især udfordringer med repræsentativitet mellem grupperne på følgende forhold:

- Bopælsregion (underrepræsentation af unge fra hovedstaden)
- Mors tilknytning til arbejdsmarkedet (underrepræsentation af unge med mødre, der er uden for arbejdsstyrken)
- Familiestatus (underrepræsentation af unge med enlige forældre)
- Mors uddannelse (underrepræsentation af unge med mødre med lav uddannelse, især grundskole)
- Fars uddannelse (underrepræsentation af unge med fædre med højst grundskoleuddannelse)
- Familieindkomst (underrepræsentation af unge med familieindkomster i nederste kvartil, dvs. laveste indkomster)

Samlet set er der således underrepræsentation af unge, der kommer fra lavindkomst- og lavuddannelsesfamilier, i 4. runde af Unges Veje mod Ungdomsuddannelse spørgeskemaundersøgelsen. Dog skal det bemærkes, at de substantielle forskelle mellem respondentgruppen og stikprøven fra runde 4 er relativt små, samt at fordelingerne i stikprøven og respondentgruppen følger de samme tendenser. Derved vurderer vi, at data fra fjerde runde af spørgeskemaindsamlingen, fortsat udgør et godt datagrundlag for en undersøgelse af unges oplevelser af og overvejelser ifm. deres første år på ungdomsuddannelsen.

Fordelingen af de undersøgte faktorer blandt henholdsvis respondenter og stikprøven fra runde 3 og 4 er beskrevet i tabel 4.6 nedenfor. I tabellen inkluderes endvidere den totale stikprøve (unges veje panelet) og kildepopulationen, selvom det hovedsageligt er sammenligningen med stikprø-

ven, der er relevant for repræsentativitetsanalyserne for tredje og fjerde runde af spørgeskemaindsamlingen, da disse runder netop fokuserer på de elever, der går på en ungdomsuddannelse, som altså udgør stikprøven.

TABEL 4.8

Fordelingen af de undersøgte faktorer blandt henholdsvis respondenter, den totale stikprøve, stikprøven runde 4 og kildepopulationen

	Respondent		Stikprøve runde 4*		Total stikprøve*		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Region								
Nordjylland	199	13 %	466	12 %	1.140	13 %	6.644	10 %
Midtjylland	472	32 %	1.158	31 %	2.224	26 %	15.516	24 %
Syddanmark	423	29 %	1.053	28 %	2.089	24 %	14.275	22 %
Hovedstaden	204	14 %	657	17 %	2.079	24 %	18.874	29 %
Sjælland	184	12 %	455	12 %	1.014	12 %	10.072	15 %
Total	1.482	100 %	3.789	100 %	8.546	100 %	65.381	100 %
Herkomst								
Dansk/vestlig /indvandrer/efterkommer	1.436	97 %	3.567	94 %	7.838	91 %	59.180	90 %
Ikke-vestlig efterkommer	46	3 %	222	6 %	766	9 %	6.647	10 %
Total	1.482	100 %	3.789	100 %	8.604	100 %	65.827	100 %
Mors tilknytning til arbejdsmarkedet								
Beskæftiget	1.304	89 %	3.184	85 %	7.026	83 %	52.143	80 %
Arbejdsløs	32	2 %	94	3 %	239	3 %	1.902	3 %
Uden for arbejdsstyrken	131	9 %	470	13 %	1.247	15 %	10.809	17 %
Total	1.467	100 %	3.748	100 %	8.512	100 %	64.854	100 %
Fars tilknytning til arbejdsmarkedet								
Beskæftiget	1.333	93 %	3.267	90 %	7.261	88 %	54.145	86 %
Arbejdsløs	20	1 %	74	2 %	180	2 %	1.555	2 %
Uden for arbejdsstyrken	85	6 %	302	8 %	817	10 %	7.081	11 %
Total	1.438	100 %	3.643	100 %	8.258	100 %	62.781	100 %
Familiestatus								
To voksne i hustanden	1.234	83 %	2.940	78 %	6.628	77 %	49.166	75 %
Enlig forældre	237	16 %	808	21 %	1.881	22 %	15.530	24 %
Ikke hjemmeboende	11	1 %	41	1 %	95	1 %	1.131	2 %
Total	1.482	100 %	3.789	100 %	8.604	100 %	65.827	100 %

	Respondent		Stikprøve runde 4*		Total stikprøve*		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mors uddannelse								
Grundskole/forberedende uddannelse	107	7 %	404	11 %	1.027	12 %	8.942	14 %
Gymnasial uddannelse/EUD	548	38 %	1.454	39 %	3.331	40 %	26.441	42 %
KVU	71	5 %	193	5 %	458	5 %	3.348	5 %
Bachelor/MVU	541	37 %	1.247	34 %	2.496	30 %	17.378	27 %
LVU/ph.d	185	13 %	395	11 %	1.040	12 %	7.291	12 %
Total	1.452	100 %	3.693	100 %	8.352	100 %	63.400	100 %
Fars uddannelse								
Grundskole/forberedende uddannelse	150	10 %	501	14 %	1.259	15 %	10.936	18 %
Gymnasial uddannelse/EUD	695	48 %	1.775	49 %	3.841	47 %	29.552	47 %
KVU	150	10 %	344	9 %	732	9 %	4.925	8 %
Bachelor/MVU	251	17 %	585	16 %	1.254	15 %	8.947	14 %
LVU/ph.d	196	14 %	443	12 %	1.146	14 %	7.943	13 %
Total	1.442	100 %	3.648	100 %	8.232	100 %	62.303	100 %
Familieindkomst								
Nederste kvartil	199	14 %	714	20 %	1.853	23 %	15.552	25 %
Tredje kvartil	382	27 %	924	26 %	2.005	25 %	15.551	25 %
Anden kvartil	434	30 %	1.010	28 %	2.073	25 %	15.552	25 %
Øverste kvartil	416	29 %	952	26 %	2.221	27 %	15.551	25 %
Total	1.431	100 %	3.600	100 %	8.152	100 %	62.206	100 %
Karaktergennemsnit dansk og matematik i 9. klasses afgangseksamen								
Under 2,0	10	1 %	68	2 %	117	1 %	1.078	2 %
2 - 3,9	128	9 %	516	14 %	823	10 %	6.449	11 %
4 - 6,9	420	29 %	1.281	35 %	2.474	30 %	19.042	32 %
7 - 9,9	635	44 %	1.386	38 %	3.465	43 %	24.446	41 %
10+	250	17 %	423	12 %	1.267	16 %	8.578	14 %
Total	1.443	100 %	3.674	100 %	8.146	100 %	59.593	100 %
Uddannelsesstatus 2019								
Ingen uu	41	3 %	147	4 %	507	6 %	4.926	8 %
STX/IB	675	46 %	1.515	40 %	3.925	46 %	27.596	43 %
HF/Studenterkursus	150	10 %	414	11 %	513	6 %	4.050	6 %
HTX	111	7 %	240	6 %	621	7 %	4.788	7 %

	Respondent		Stikprøve runde 4*		Total stikprøve*		Kildepopulation*	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
HHX	216	15 %	604	16 %	1.301	15 %	8.999	14 %
EUD	177	12 %	535	14 %	950	11 %	8.357	13 %
EUX	104	7 %	316	8 %	524	6 %	3.772	6 %
Forberedende tilbud ol.	7	0 %	12	0 %	124	1 %	1.599	2 %
Total	1.481	100 %	3.783	100 %	8.465	100 %	64.087	100 %

Kilde: Unges veje spørgeskemaundersøgelse runde 4 (2020) krydset med baggrundsvariable fra Danmarks Statistiks registre, herunder BEF, KOTRE, FAIK, FAM, UDFK, UDDF, INST.

Note: *Chi-test viser, at fordelingen blandt respondenter adskiller sig signifikant ($p < 0,05$) fra fordelingen i stikprøven fra runde 4, den totale stikprøve samt kildepopulationen.

Note: Totalen varierer inden for de fire grupper afhængig af, hvilken baggrundsvariabel der opdeles på, da det ikke er alle unge, der er registreret i alle registre.

4.6 Registerdata

Som supplement til spørgeskemaundersøgelsen har vi anvendt registerdata fra Danmarks Statistik (oplysninger om elevernes baggrund m.m.) og STIL (Uddannelsesparathedsvurderinger og Nationale test i dansk og matematik i 6. klasse, karakterer i folkeskolens afgangsprøve samt data om elevernes søgninger til uddannelse). Registerdata blev både anvendt sammenkoblet med spørgeskemadata, men også selvstændigt i forbindelse med repræsentativitetsanalysen med henblik på at teste, om respondenterne er repræsentative for kildepopulationen.

4.7 Analyse og bearbejdning af data

Data er blevet analyseret på forskellig vis. Først og fremmest har vi foretaget en række beskrivende analyser, der præsenterer de rå fordelinger af variablene. Derudover har vi undersøgt en række sammenhænge mellem to variable ved hjælp af krydstabeller. Til brug for test af signifikans har vi i analyserne af 8. og 9. klasses data anvendt en korrigeret χ^2 -test, der tager højde for undersøgelsens klyngeudvælgelse ved at korrigere for eventuel afhængighed mellem besvarelser fra elever fra samme skole. Derudover anvendes z-test, t-test og annova-test til signifikanstest af gennemsnit for to forskellige grupper, uafhængighed mellem grupper mv. Der er endvidere blevet gennemført en række multivariate regressionsanalyser med henblik på at undersøge mere komplekse sammenhænge, der tager højde for flere faktorer på én gang.

4.7.1 Transformation af skalascores på skalaer for non-kognitive kompetencer

Med henblik på at få så præcise placeringer af hver respondent på skalaerne som muligt, samtidig med at vi bibeholder muligheden for at kunne afrapportere meningsfuldt på skalaerne, har vi gjort følgende:

Først blev der foretaget en Raschanalyse for at beregne "locations" på skalaerne for hver enkelt respondent. Derefter blev disse fire Raschskalascorers transformeret lineært til en standardscore (z-scorer: Mean=0, SD=1). Det kan imidlertid være ubelejligt at arbejde med indikatorer der har mange negative værdier, derfor har vi også transformeret til en t-score, via en simpel lineær transforma-

tion af z-scoren ($T=5+2*z$). De fleste værdier af z ligger normalt mellem -5 og +5 og derfor ligger værdien på t-skala normalt mellem 0 og 10. Men der kan for ekstreme besvarelser både forekomme negative værdier og værdier over 10. Denne ulempe mener vi dog opvejes af, at man kommer til at operere med en indeksskala, som reelt er intervalskalaret med lige stor afstand mellem kategorierne, modsat hvis man byggede skalaerne ved at addere besvarelser på ordinale variable.

Endelig har vi flere steder valgt at opgøre skalaerne som kvartiler, specielt når de indgår i krydstabeller med andre variable. Dette gør vi, da det ellers vil være vanskeligt at krydse skalaerne med andre variable, da der vil være alt for mange celler i tabellerne. Man bør dog være opmærksom på, at kvartiler siger noget om fordeling, og ikke noget i sig selv om gennemsnitlige forskelle. Derfor har vi flere steder også valgt at angive gennemsnit. I regressionsanalyser anvendes enten de rene t-scores eller kvartiler, alt afhængig af hvad vi ønsker at undersøge betydningen af.

4.7.2 Multivariat regressionsanalyse

Med henblik på at tage højde for flere faktorer i den samme analyse anvendes en række multiple logistiske og lineære regressionsmodeller. I analyserne tages der højde for delvis afhængighed mellem besvarelser af elever fra samme skole ved hjælp af cluster-korrektion. I undersøgelsens tredje år tilpasser vi korrektionsprocedurerne, i de tilfælde hvor det er relevant, da eleverne forlader deres oprindelsesskole.

Når vi anvender logistiske modeller, er odds-ratioer (OR) blevet omregnet til marginal effects med henblik på at udtrykke sandsynligheder, der er lettere at fortolke. Der omregnes ikke til marginal effects, når der er tale om lineære sandsynlighedsmodeller. Modellernes konkrete specifikationer er beskrevet i de rapporter fra projektet, hvor de fremkommer.

Appendiks A – Litteraturliste

Der er lavet adskillige undersøgelser om unge og valgprocesser i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse. EVA har i et indledende litteraturstudie samt løbende i undersøgelsens forløb set nærmere på udvalgte publikationer om unges forløb og uddannelsesvalg.

Nedenfor ses undersøgelsens samlede litteraturliste.

Børne- og Undervisningsministeriet. (2021a). *Om vurdering af uddannelsesparathed (UPV)*. Lokaliseret 23. november 2021 på <https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/ungdomsuddannelse/uddannelsesparathed/om-vurderingen>.

Børne- og Undervisningsministeriet. (2021b). *Elevplaner i folkeskolen*. Lokaliseret 23. november 2021 på <https://www.uvm.dk/folkeskolen/elevplaner-nationale-test--trivselsmaaling-og-sprogproever/elevplaner>.

Børne- og Undervisningsministeriet. (2021c). *Uddannelsesplanen*. Lokaliseret 23. november 2021 på <https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/uddannelsesplan>.

Børne- og Undervisningsministeriet. (2021d). *Studievalgsportfolio*. Lokaliseret 23. november 2021 på <https://www.ug.dk/6til10klasse/tilforaeldre/studievalgsportfolio>.

Skovhus, R. B. (2018). *Vejledning - valg og læring: Unges deltagelse i vejledning*. Trykværket.

EVA. (2017a). *Uddannelsesvalg i 8. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2017b). *Uddannelsesparathed i 8. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2018a). *Unge oplevelse af uddannelsesvalg og vejledning i 9. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2018b). *Uddannelsesvalget for unge med ikke-vestlig baggrund*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2018c). *Valget af 10. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2019a). *Synet på ungdomsuddannelserne blandt unge i 9. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2019b). *Uddannelsesvalg i 9. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2019c). *Køn og uddannelsesvalg i 9. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2019d). *Elektivsel på de gymnasiale uddannelser*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
EVA. (2020a). *Unges syn på optagelsesprocessen til de gymnasiale uddannelser, blandt unge fra 10. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2020b). *De unges syn på 10. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
Juil, T. M. & Pless, M. (2015). *Unges uddannelsesvalg i tal - Midtvejsrapport i forsøgs- og udviklingsprojektet 'Fremtidens Valg og Vejledning'*. København: Center for ungdomsforskning.

Epinion. (2015): *Desk research af danske studier om restgruppen*.

Giddens, A. (2003). *Modernitet og selvidentitet, selvet og samfundet under sen-moderniteten* (7. opl. ed.). Hans Reitzels Forlag.

Görlich, A. & Katznelson, N. (2013). *Er selvtilid nok? – betydning af fastholdelse af unge i uddannelse*. Tidsskrift for arbejdsliv 15(3): 24-39.

Görlich, A., Pless, M., Katznelson, N., Pless og Olsen, P. (2011). *Hvem er de unge ledige – unge uden uddannelse og arbejde i Faxe kommune*. CEFU.

Görlich, A. & Katznelson, N. (2015): "Unge uden uddannelse – hvem er de og hvordan møder de kravet om uddannelse". I: Sørensen, N. U. & Pless, M (red.): *Brydninger i ungdomslivet*. Bogserien Ungdomsliv nr. 3. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag: 57-84

Greve, J. og Krassel, K. F. PISA Etnisk 2015. Hvordan elever med indvandrerbaggrund klarer sig i PISA-testen og deres holdninger og forventninger til naturvidenskab. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/folke/pdf17/maj/170518-pisa-etnisk-2015.pdf?la=da>

Hansen, E. J. (1995). *En generation bliver voksen*. Socialforskningsinstituttet.

Holmegaard, H. T. & Becker J. (2015). *Vejen til drømmestudiet*. *Aktuel Naturvidenskab*, 2015(2): 46-49.

Hutters, C. (1998). *De krogede forløb*. Speciale fra pædagogik ved Roskilde Universitetscenter.

Hutters, C. (2004). *Mellem lyst og nødvendighed - en analyse af unges valg af videregående uddannelse*. Ph.d.-afhandling. Roskilde Universitetscenter.

Hutters, C., Nielsen, M. L. & Görlich, A. (2013). *Drenge og piger på ungdomsuddannelserne – hvad betyder køn for elevernes uddannelsespraksis*. CEFU.

Hutters, C. og Lundby, A. (2014). *Redskab til vurdering og evaluering af gymnasieelevers progression i forhold til karrierekompetencer*. CEFU.

Juil, T. M. & Pless, M. (2015). *Unges Uddannelsesvalg i tal – midtvejsrapport i forsøgs- og udviklingsprojektet 'Fremtidens valg og vejledning'*. CEFU.

Juil, T. M. & Pless, M., Katznelson, N. (2016). *Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv Centrale konklusioner fra følgeforskningsprojektet 'Fremtidens Valg og Vejledning'*. København: Center for Ungdomsforskning.

Katznelson, N., & Lundby, A. A. (2015). "Det gav mig en idé om, at min fremtid ikke står skrevet i sten". *Midtvejsevaluering af forsøg med karrierelæring i gymnasiet*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

- Katznelson, N., Lundby, A. A., & Hansen, N-H. M. (2016). *Karrierelæring i gymnasiet: "De vidste ikke, hvad de ville"*. (1 udg.) Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Klinge, L. (2018). *Lærereens relationskompetence. Kendetegn, betingelser og perspektiver*. Frederikshavn: Dafolo.
- Koedel, C., & Betts, J. (2010). Value-Added to What? How a Ceiling in the Testing Instrument Influences Value-Added Estimation. *Education Finance and Policy*, 2010, vol. 5, 54-81.
- Kuijpers, M., Meijers, F. & Gundy, C. (2011). *The relationship between learning environment and career competencies of students in vocational education*. *Journal of Vocational Behavior* 78(2011): 21-30.
- Makransky, G., Wandall, J., Madsen, S. R., Hood, M., & Creed, P. (2019). Development and Validation of the UiL-Scales for Measurement of Development in Life Skills – A Test Battery of Non-Cognitive Skills for Danish School Children. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1-16.
- McCord, R. & Matusovich, H. M. (2013). *Developing an Instrument to Measure Motivation, Learning Strategies and Conceptual Change*. American Society for Engineering Education.
- Nielsen, M. L. & Katznelson, N. (2009). *Når fremtiden tegner sig: rapport om uddannelsesvalg og vejledning i et yderkantsområde i Danmark*. CEFU.
- Nielsen, J. C., Sørensen, N. U. & Osmec, M. N. (2011). *Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistrivsel i tal*. CEFU.
- Ottosen, M. H. (2012). *15-åriges hverdagsliv og udfordringer – rapport fra femte dataindsamling af forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. SFI.
- Pless, M. & Katznelson, N. (2007). *Unge veje mod ungdomsuddannelserne - Tredje rapport om unges uddannelsesvalg og overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse og arbejde*. CEFU, LLD, Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Pless, M. (2009). *Udsatte unge på vej i uddannelsessystemet*. Ph.d.-afhandling, Forskerskolen DOC-SOL, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Pless, M., Katznelson, N., Hjort-Madsen, P. og Nielsen, A. M. W. (2015). *Unge motivation i udskolingen - et bidrag til teori og praksis om unges lyst til læring i og udenfor skolen*. Aalborg Universitetsforlag.
- Pless, M., Juul, T. M. & Katznelson, N. (2016). *Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv*. (Open Access udg.) Aalborg Universitetsforlag.
- Poulsen, B. K., Thomsen, R., Buhl, R. & Hagmayer, I. A. (2016). *Udsyn i udskolingen*. Frederikshavn: Dafolo.
- Sørensen, N. U., Grubb, A., Madsen, I. W. & Nielsen, J. C. (2011). *Når det er svært at være ung i DK – unges beretninger om mistrivsel og ungdomsliv*. CEFU.
- Thomsen, R. (2014). *Karrierekompetence og vejledning i et nordisk perspektiv – Karrierevalg og karrierelæring*. NVL & ELGPN concept note, Oslo: NVL.
- Thomsen, J-P. (2016). *Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet*. SFI.

Analyse: Folkeskoleoplevelser og valg af ungdomsuddannelse. DR-program. Ingen forfatter nævnt.
Kontaktperson Katrine Munch.

Metodeappendiks til Unges vej mod ungdomsuddannelse

© 2022 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: JOHNER

ISBN (www) 978-87-7182-591-6

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T
E eva@eva.dk
H www.eva.dk